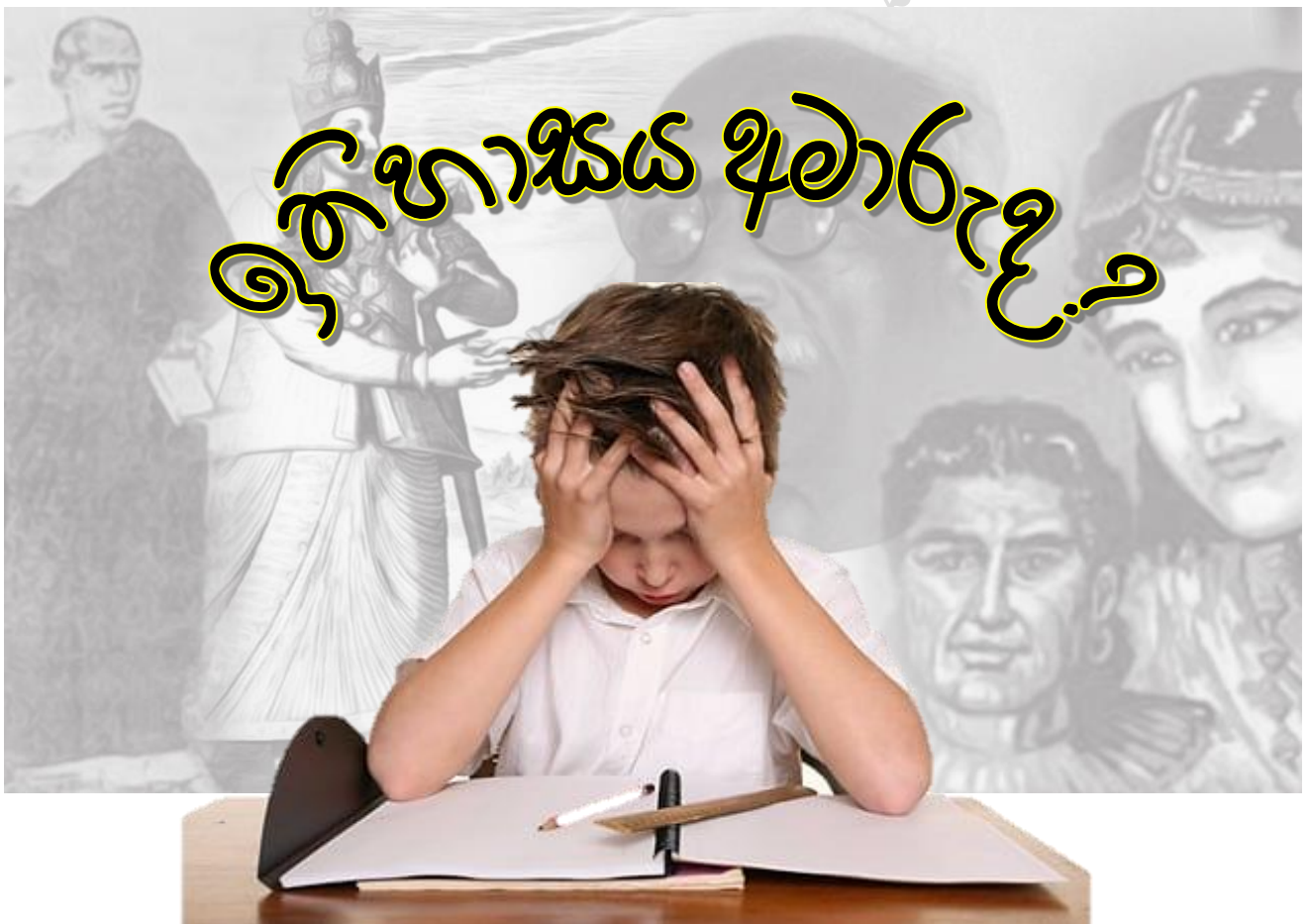

පෙරළුව සවියක්

අ.පො.ස. (සා.පෙළ) ප්‍රතිඵල සංවර්ධන
වැඩසටහන

ඉගෙනුම් කෙටි ක්‍රම
ක්‍රියාකාරකම් එකතුව

සැකසීම :- මල්ලිකා හෙට්ටිආරච්චි
(ඉතිහාස ගුරු උපදේශක - මතුගම කලාප අධ්‍යාපන කාර්යාලය)

පෙරවදන.....

ඉතිහාසය විෂය ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලිය ඇගයීම් කටයුතුවලදී මා හට හැඟී ගියේ සමහර දරුවන් තුළ ඉතිහාසය විෂය මතක තබා ගැනීමට අපහසු තීරය විෂයයක් යැයි මතයක් ඇති බවයි.

එනිසා සිසුන්ට වටහා ගැනීමට පහසු අයුරින් හා මතකයේ තබා ගැනීමට හැකි අයුරින් ප්‍රයෝගික අත්දැකීම් ලබා දුනිමි. එවිට ඔවුන්ගෙන් ලැබුණු ප්‍රතිචාර අනුව විවිධ සරල ඉගෙනුම් ක්‍රම භාවිතය මගින් සිසුන්ට විෂයය කෙරේ රුචියකත්වයක් ඇති කළ හැකි බව මා හට අවබෝධ වුනි. ඒ නිසා අ.පො.ස.(සා. පෙළ.) විෂයය ප්‍රතිඵල ඉහළ නැංවීමේ අරමුණින් ඉතිහාසය රසවත්ව ඉගැන්වීමේ කෙටි ක්‍රම එකට කැටි කරමින් මෙම ක්‍රියාකාරකම් එකතුව එළි දැක්වීමට කටයුතු කළෙමි.

මේ සඳහා මා දිරිමත් කළ මතුගම කලාප කාර්යාලයේ සංවර්ධන අංශයේ නියෝජ්‍ය අධ්‍යාපන අධ්‍යක්ෂතුමියටද විෂය භාර සහකාර අධ්‍යාපන අධ්‍යක්ෂතුමියටද මුද්‍රණ කටයුතු සඳහා සහය දුන් චේතනා දියණියටද ස්තූතිය පුද කරමි. මෙහි ඇති ඇතැම් තොරතුරු අන්තර්ජාලයෙන් උපුටා ගන්නා ලද බවත් සඳහන් කරමි.

ගංගාවන් හඳුනා ගනිමු .

පිටදඩහස, මදෙහස, අකලහස යනුවෙන් වගා කන්න තුනක් වගාකොට මේ ලක් දෙරණ පෙරදිග ධාන්‍යාගාරයක් බවට පත් කළේ අපේ මුතුන් මිත්තෝය. සොබාදහමේ විශ්මිත නිමවුම් වන නදී මාතාවන් ඒ සඳහා උර දී ඇත.

සොබාදහමේ අපූරුම නිර්මාණයක් වූ ලක්මව සිප ගලායන ගංගාවන් හඳුනා ගැනීම අ. පො. ස. (සා. පෙළ.) විභාගයේදී ඉතා වැදගත් වේ. ඉතා සරල කෙටි ක්‍රම භාවිතා කර ඇති ඒ ගංගාවන් හඳුනා ගනිමු.

I ක්‍රමය - ගීතයක් මගින්

කනගරාය මල්වත්තෙන් - කලා ඔයෙන් මී කාලා

දැදුරු ඔයෙන් මහ ඔය ලහ - කැළණි ගහත් කළු වීලා

ගිං ගහ ලහ නිල්වලාව - වළවේ ගහට කිරි දීලා

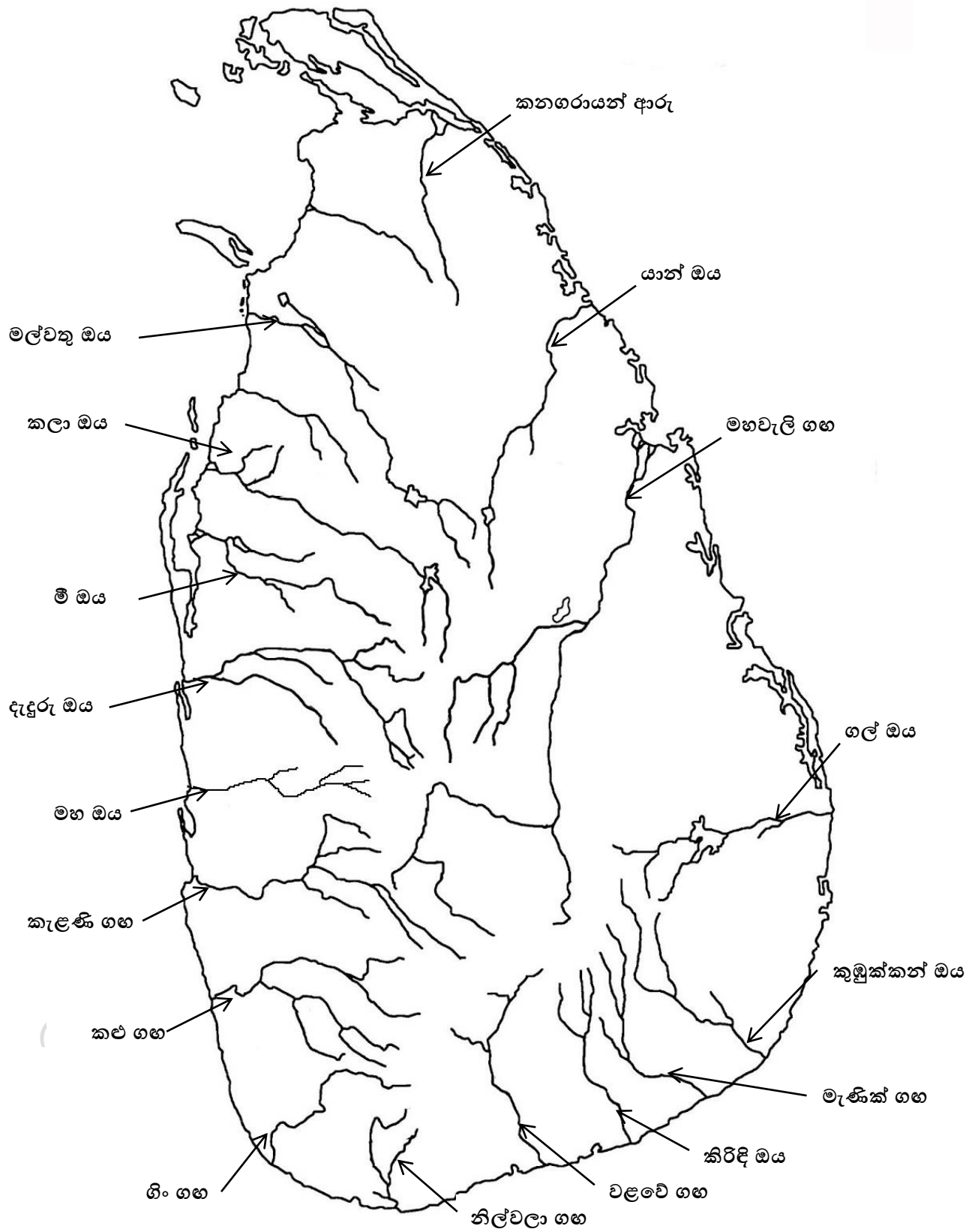
මැණික් ගහෙන් කුඹුක්කනින් - ගල්ඔය ලහ මහවැලි ගහ

යාන් ඔයට ලං වීලා

මේ ගීතයෙන් අපි ගංගා 17 ක් හඳුනා ගනිමු. ගීතය හොඳින් කට පාඩම් කර පළමුව අංක 17 ක් පිළිවෙලට යොදා ගංගා නාමකරණය කරමු.

1. කනගරාය - කනගරායන් ආරු
2. මල්වත්තෙන් - මල්වතු ඔය
3. කලා ඔයෙන් - කලා ඔය
4. මී කාලා - මී ඔය
5. දැදුරු ඔයෙන් - දැදුරු ඔය
6. මහ ඔය ලහ - මහ ඔය
7. කැළණි ගහත් - කැළණි ගහ
8. කළු වීලා - කළු ගහ
9. ගිං ගහ ලහ - ගිං ගහ
10. නිල්වලාව - නිල්වලා ගහ
11. වළවේ ගහට - වළවේ ගහ
12. කිරිදීලා - කිරිදි ඔය
13. මැණික් ගහෙන් - මැණික් ගහ
14. කුඹුක්කනින් - කුඹුක්කන් ඔය
15. ගල්ඔය ලහ - ගල් ඔය
16. මහවැලි ගහ - මහවැලි ගහ
17. යාන් ඔයට ලං වීලා - යාන් ඔය

දැන් අපි සිතියමෙහි ගංගා වලට ඇඟිල්ල තබමින් කිහිප වාරයක් ගීතය කියමින් ගංගා හඳුනා ගනිමු.

II ක්‍රමය

ගංගා හඳුනා ගැනීමේ තවත් පහසු ක්‍රමයක් පුංචි කතන්දරයක් හා කවියක් මගින්.

එකමත් එක කාලයක මැණික් කුඹුරේ ගමරාළ කියලා ගමරාළ කෙනෙක් හිටියා. එයා වන්දනා නඩයක් එක්ක වන්දනාවේ ගියා. ගමරාළ වැරදිලා කැළණි මහා විහාරයටයි කළුතර බෝධියටයි පරමල් පූජා කළා. මේක දැක්ක නඬේ ගුරුන්නාන්සේ මැණික් කුඹුරේ ගමයට කිවුවා මේ පරමල් පූජා කල පාපයෙන් අපායේ ගිනි වලක ගින්නේදර කන්න වේවි කියලා. එහෙම කිවුවේ නැවත ඒ වගේ පවු සිදුවෙන වැඩ නොකරන්න අවවාද කල යුතු නිසයි.

නඬේ ගුරුන්නාන්සේ ඒ අවවාදය කලේ කවියකින්.

ඒ කවිය මොකක්ද දන්නවද?

පරමල් මොකදැ - මහ කැළණිය කළුතරට

ගිනි වළක් මැණික් කුඹුරේ - ගමයා කන

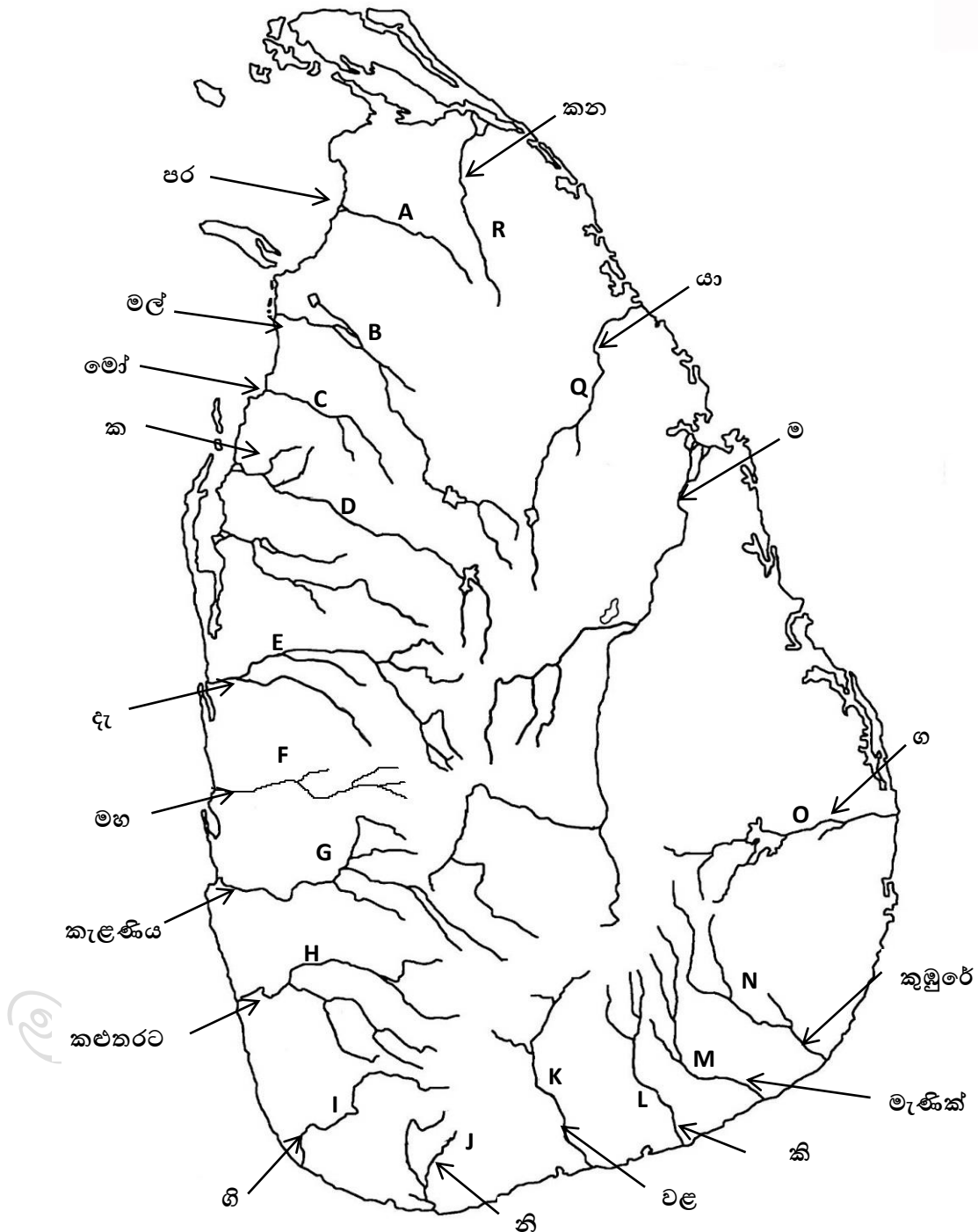
මේ කවිය කට පාඩම් කර ගත්තම පුළුවන් ඒ ගංගා සියල්ල අනුපිළිවෙලින් මතක තියා ගන්න. කොහොමද දන්නවද මේ කවිය හැදිලා තියෙන්නේ එම ගංගාවල මුල් අකුරු වලින්.

මේ කවියෙන් ගංගා 18 ක් හඳුනා ගන්න පුළුවන්.

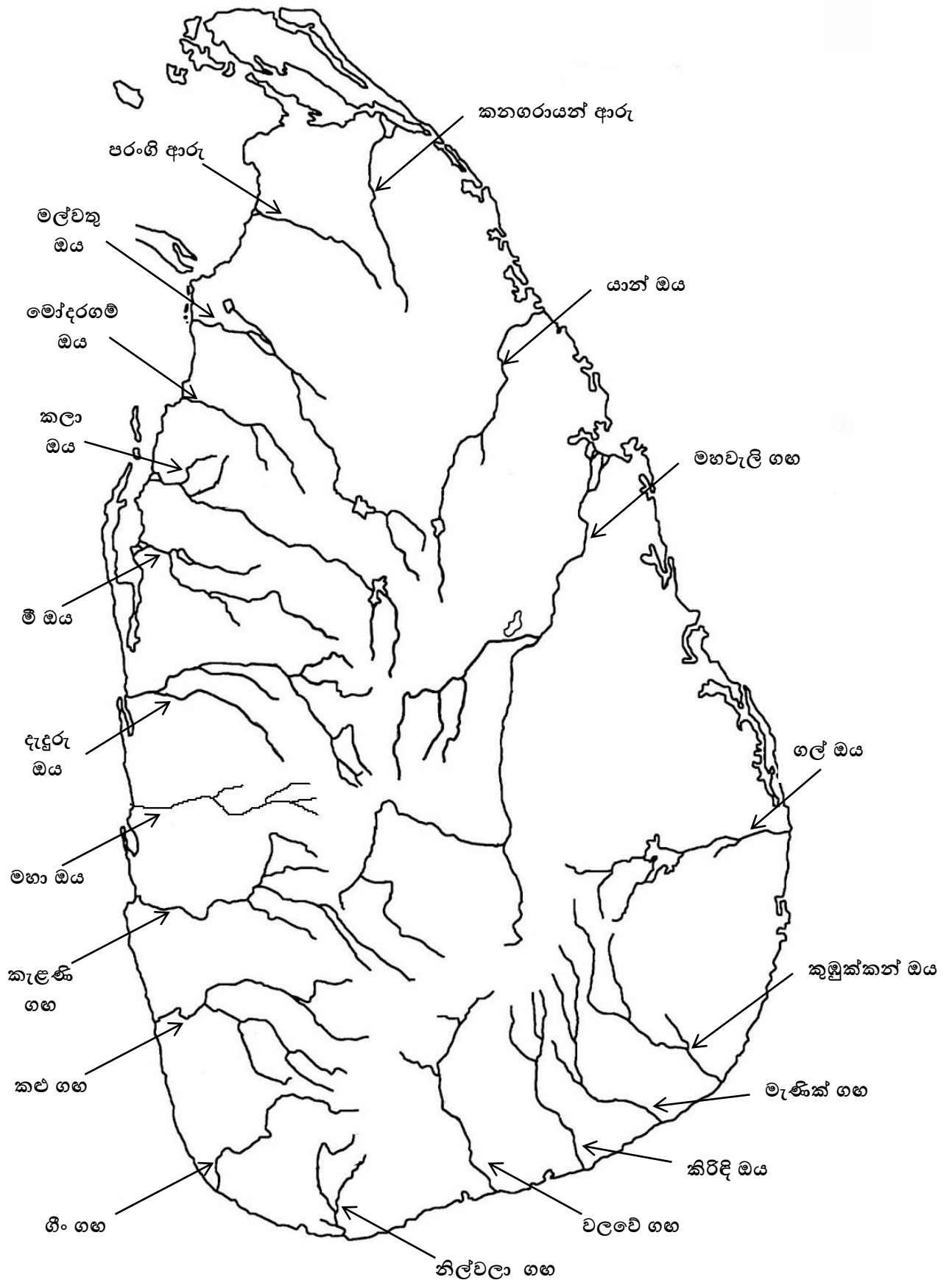
1. පර - පරංගි ආරු
2. මල් - මල්වතු ඔය
3. මො - මෝදර ගං ආරු
4. ක - කලා ඔය
5. දැ - දැදුරු ඔය
6. මහ - මහ ඔය
7. කැළණිය - කැළණි ගහ
8. කළුතරට - කළු ගහ
9. ගි - ගිං ගහ
10. නි - නිල්වලා ගහ
11. වළ - වළවේ ගහ
12. කි - කිරිදි ඔය
13. මැණික් - මැණික් ගහ
14. කුඹුරේ - කුඹුක්කන් ඔය
15. ග - ගල් ඔය
16. ම - මහවැලි ගහ
17. යා - යාන් ඔය
18. කන - කනගරායන් ආරු

මේ අනුපිළිවෙලට අපි සිතියමේ ගංගා හඳුනා ගනිමු. (කලා ඔය, දැදුරු ඔය අතරින් පුත්තලමෙන් මුහුදට වැටෙන්නේ මී ඔය කියලත් මතක තියා ගන්න.)

මුලින් A අක්ෂරයෙන් පටන් ගත්ත ගංගාවෙන් පටන්ගෙන කවිය කියමින් ගංගා දිගේ අනුපිළිවෙලින් ඉදිරියට යමින් ගංගා හඳුනා ගනිමු.

කවිය කට පාඩම් කරගත් පසු මෙසේ ගංගා හඳුනාගෙන නිවැරදිව ගඟ දිගේ ලකුණු කරමු.

ගංගාවල පුරාණ නාම හඳුනා ගනිමු.

අ.පො.ස.(සා.පෙළ) විභාගයේදී අපට ගංගාවල පුරාණ නාම මතක තබා ගැනීම වැදගත්. මේ ගීතයෙන් අපි ගංගා කිහිපයක පුරාණ නාම හඳුනා ගනිමු. සිතියමක ලකුණු කරමු.

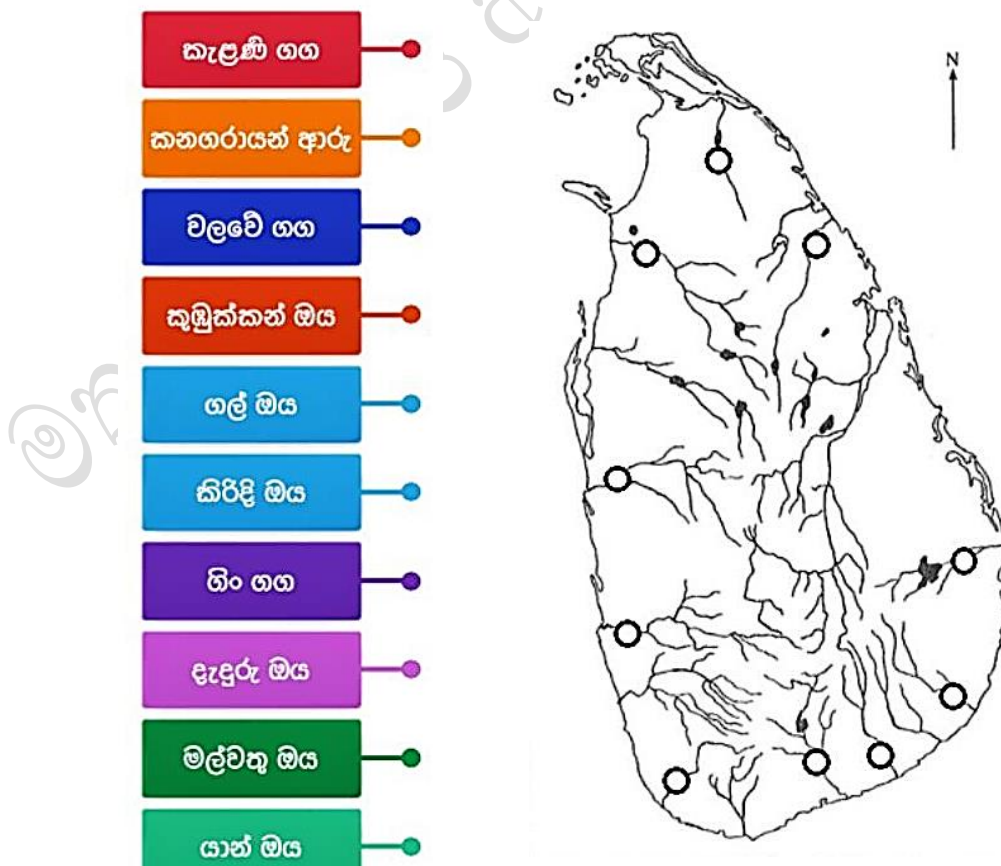
කදම්බ නදී	-	මල්වතු ඔය
ගෝත නදිය	-	කලා ඔයයි
මහාවාලුකා	-	මහාවැලි
කරින්ද නදී	-	කිරිඳි ඔයයි

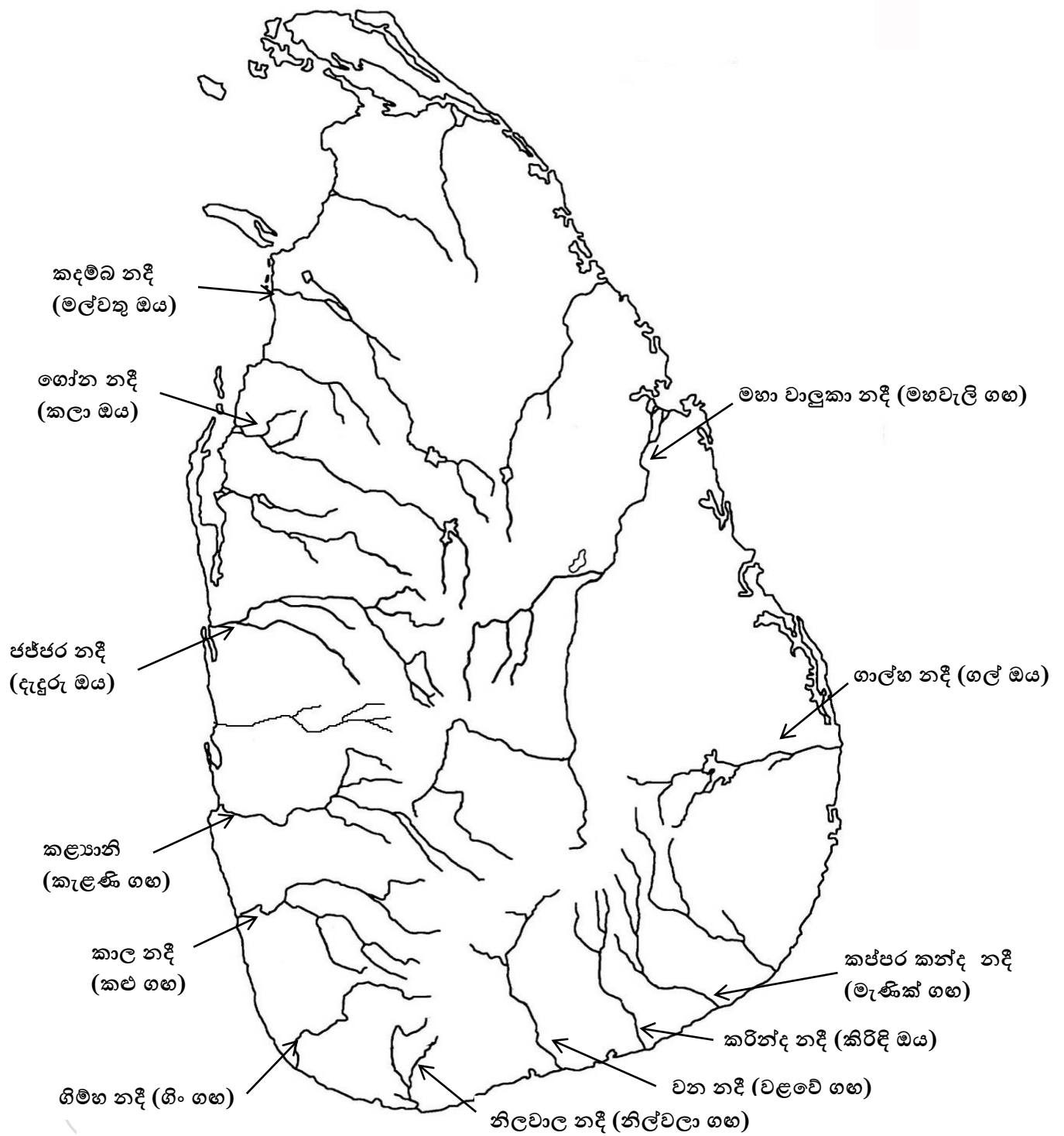
කප්පර කන්දේ සැහවි තිබෙන මැණික් - මැණික් ගහයි
ජප්පර නදී කියා කීවේ - මෙඳා දැදුරු ඔයට නමයි

ගාල්හ නදී	-	ගල්ඔය වේ
කාල නදී	-	කළු ගහ වේ
කැලණි නදී	-	කළයානයි
ගිම්හ නදී ගිං	-	ගහමයි

නිලවාල	-	නිල්වලා ද
වන වාහිනි ගහ	-	වලවේ
පස සරු කරමින්	-	මෙලකේ
මේවා මුහුදේ	-	සැහවේ

ක්‍රියාකාරකම 01 : දී ඇති ගංගා දහය සිතියමේ ලකුණු කරන්න.

අපේ වාරි කර්මාන්ත හඳුනා ගනිමු.

අපේ රටේ ඓතිහාසික යුගයට අයත් එක් විශිෂ්ට කර්මාන්තයක් වූයේ මහ වැව් තැනීමයි .

කෘෂිකාර්මික කටයුතු සාර්ථක කර ගැනීම,ගංවතුර පාලනය කිරීම,ජනතාවගේ වෙනත් අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කිරීම ආදී බහුවිධ කරුණු පදනම් කරගෙන මහ වැව් ඉදි විය.

අපේ මව්බිම පෙරදිග ධාන්‍යාගාරයක් බවට පත් කළ, අ.පො.ස (සා.පෙළ) විභාගයට නිරතුරු එන වාරි කර්මාන්ත කිහිපයක් පමණක් හඳුනා ගනිමු මෙලෙසට අපි ගීතයක් මගින්.

මහියංගණයේ - සොරබොර වැව

ඉරණ මඩුව - කනගරාය

හුරුළු වැවක් - යාන් ඔයේ

නාවච්ඡුව - මල්වත්තෙයි//

කලාඔයේ - කලා වැවයි

පුලතිසිපුර - මහවැලිය යි

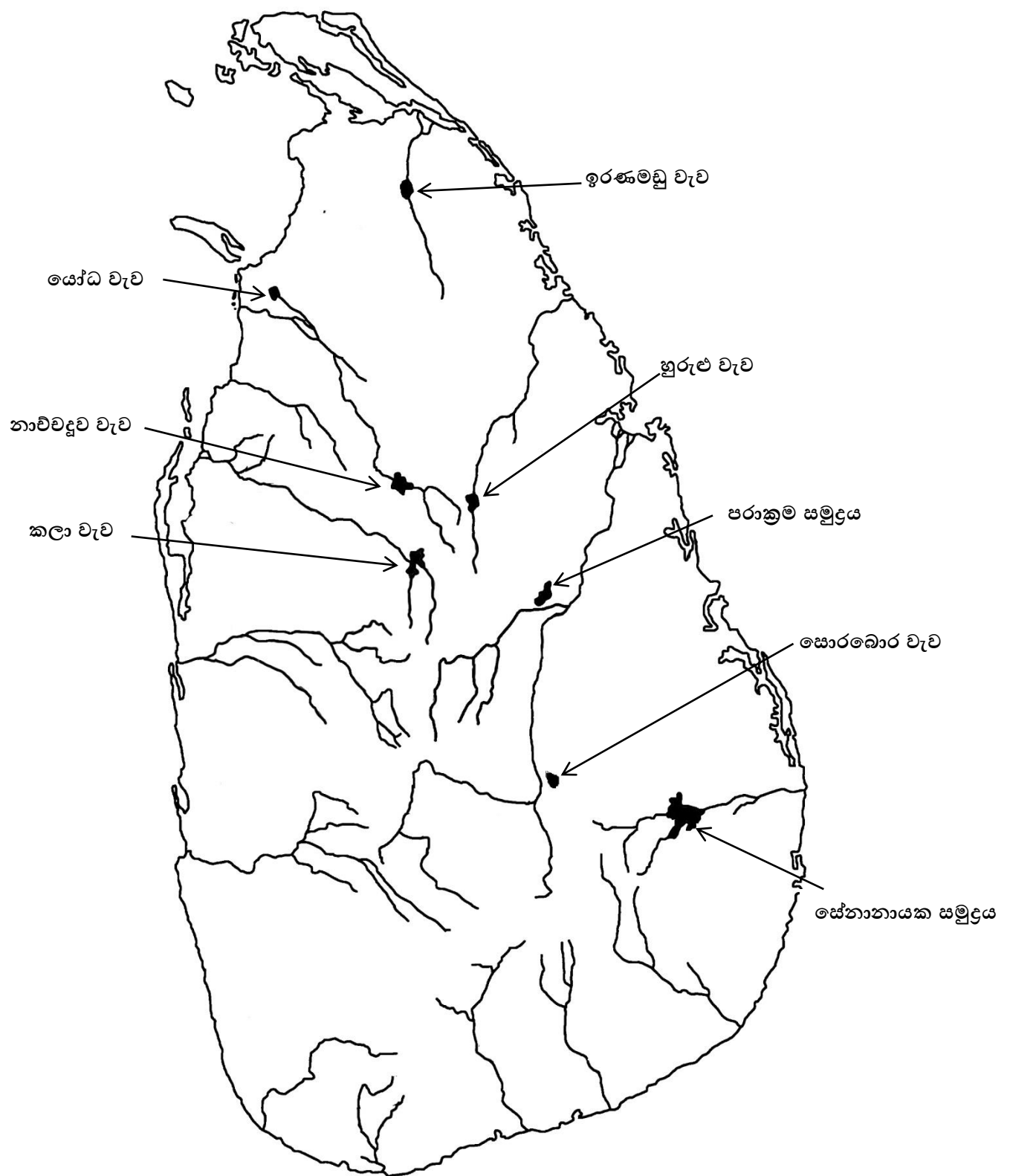
ඒ අසලින් මහ සමුදුර - පරදන පැරකුම් සමුදයි //

සේනානායක ගලන්නේ - ගල්ඔය තුළ රැලි නගාය

මල්වතු ඔය ඉස්මත්තේ - යෝධ වැවත් හිනහිලාය

මේ විදිහට සිරිලක මහා - ගංවතුරින් ඉතිරිලාය

උතුරා යන මහා ගඟ ළඟ - හෙළයන් මහ වැව් කළාය //

වරායන් හඳුනා ගනිමු.

අතීතයේ සිට අන්තර්ජාතික වෙළඳ කටයුතු වලදී අපේ රට වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කර ඇත. ඊට බලපෑ එක් හේතුවක් වූයේ ශ්‍රී ලංකාව ඉන්දියන් සාගරයේ මධ්‍යගතව පිහිටා තිබීමයි. පෙර අපරදිග වෙළඳාමේ හුවමාරු මධ්‍යස්ථානයක් ලෙස පැරණි කාලයේදී ශ්‍රී ලංකාව ඉටු කළ කාර්යභාරය සුළු කොට තැකිය නොහැක. අනුරාධපුරය නගරයක් ලෙස වර්ධනය වීමට තුඩුදුන් නිශ්චිත සාධකයක් වූයේ අන්තර්ජාතික වෙළඳාමයි. බටහිරින් මාතොට වරාය නැගෙනහිරින් ගෝකණ්ණ තිත්ථ වරාය ද ඊට අමතරව කුඩා වරායන්හි ක්‍රියාකාරිත්වයද අනුරාධපුරයේ නාගරික නැගීමට බලපෑම් කර ඇත. ශ්‍රී ලංකාව කෙරෙහි බ්‍රිතාන්‍ය අවධානය යොමුවීමට හේතුවක් ලෙස ද වරායන් දැකිය හැක. අප රටේ ඇති ප්‍රධාන වරායන් කිහිපයක් පහසුවෙන් මතක තබා ගැනීමට පහසු ක්‍රමයක් ඉගෙන ගනිමු.

උතුරු කොනේ උතුරු තොටින්

දඹකොළ පටුන ද පෙනේ

මන්නාරම ලඟ මාතොට වේ

හලාවතීන් සල්වතොට යි

කළු ගඟ ලඟ කාලනිත්ථ

බෙන්තර ගඟේ හීමනිත්ථ

ගිං ගඟ ලඟ ගිම්හනිත්ථ

පිහිටියා ඔහේ....

වලවේ ගඟ පසු කරලා

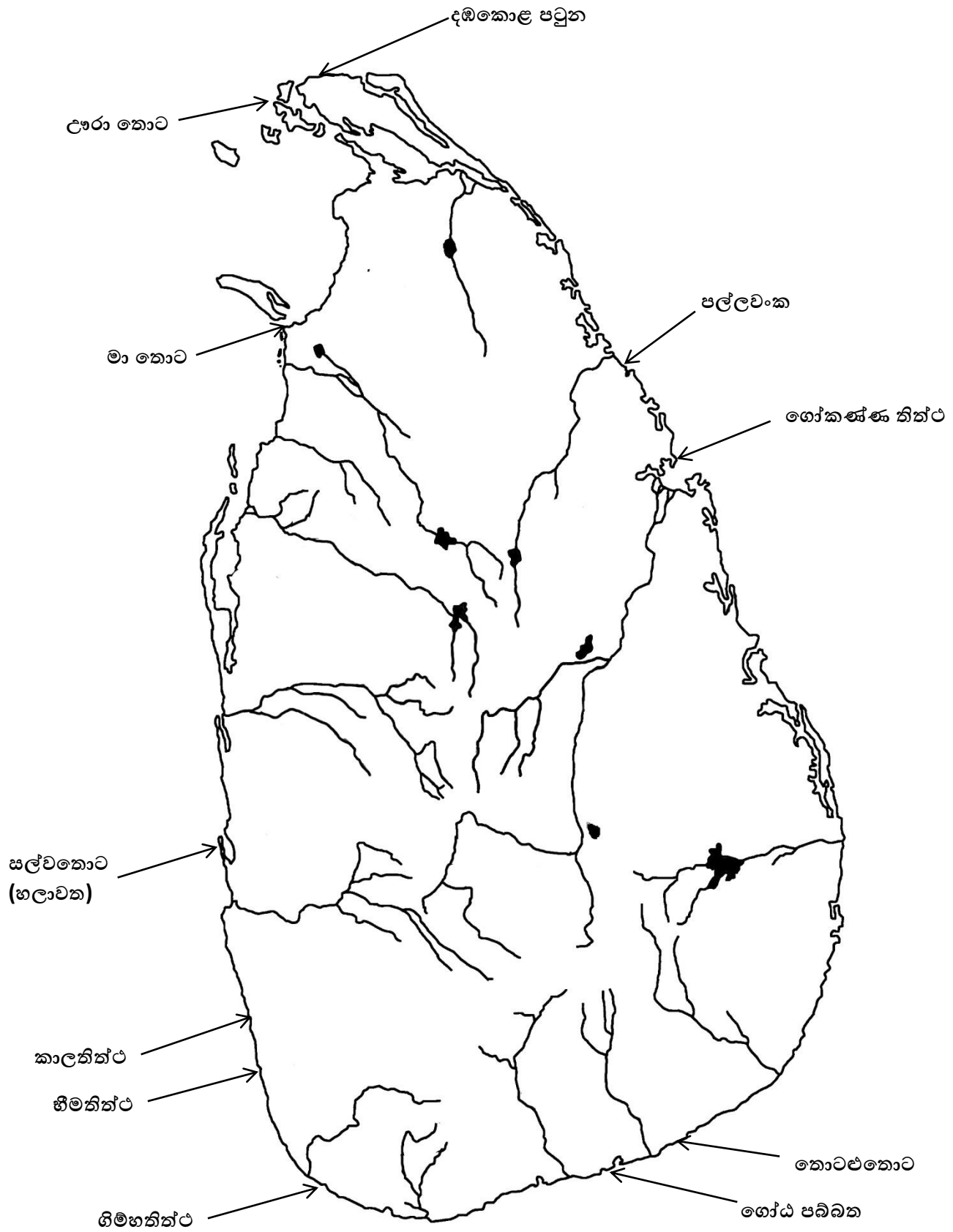
ගෝ පබ්බත වරාය වේ

කිරිඳි ඔයත් පසු කරලය මාගම නම් හමුවන්නේ

තොටලු තොට ද ඒ ඇසුරෙහි වරාය වන්නේ

මහවැලි ගඟ අවසානයෙහි ගෝකණ්ණ වරාය වේ

යාන් ඔයේ අගින් අනේ පල්ලවංකය ද පෙනේ.

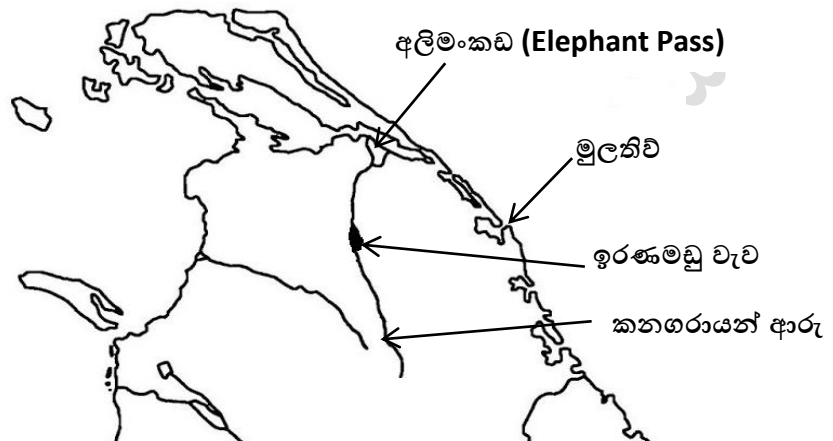

මේ පුවි කතාව මතක තියාගෙන සිතියම ලකුණු කරමු.

ඉස්සර මුලතිව් වල සිටියේ කොටි දැන් අලි ඉන්නවා කියලා හිතන්නකෝ. මුලතිව් වල ඉඳලා අලි රංචුව ඉදිරියට ආවා. ඒ එතකොට ගහක් හමුවුණා. ඒ ගහ තමයි කනගරායන් ආරු. ගහ දිගේ පිනගෙන ටිකක් උඩට යනකොට වැවක් හමුවුණා. ඒ ඉරණමඩු වැව. ඉරණමඩු වැවෙන් නාලා අලි රංචුව උඩට ගිහින් නැවතුනා. ඒ තමයි අලිමංකඩ.

මේ පුවි සිද්ධිය මතක තියාගෙන අපිට පුවත් ස්ථාන කිහිපයක් මතක තියාගන්න.

- මුලතිව්
- කනගරායන් ආරු
- ඉරණමඩු වැව
- අලිමංකඩ

දැන් අපි යමු යාපනය අර්ධද්වීපයට.

අ.පො.ස (සා.පෙළ) විභාගයට එන වැදගත් ස්ථාන කිහිපයක් සරලව මතක තියා ගනිමු .

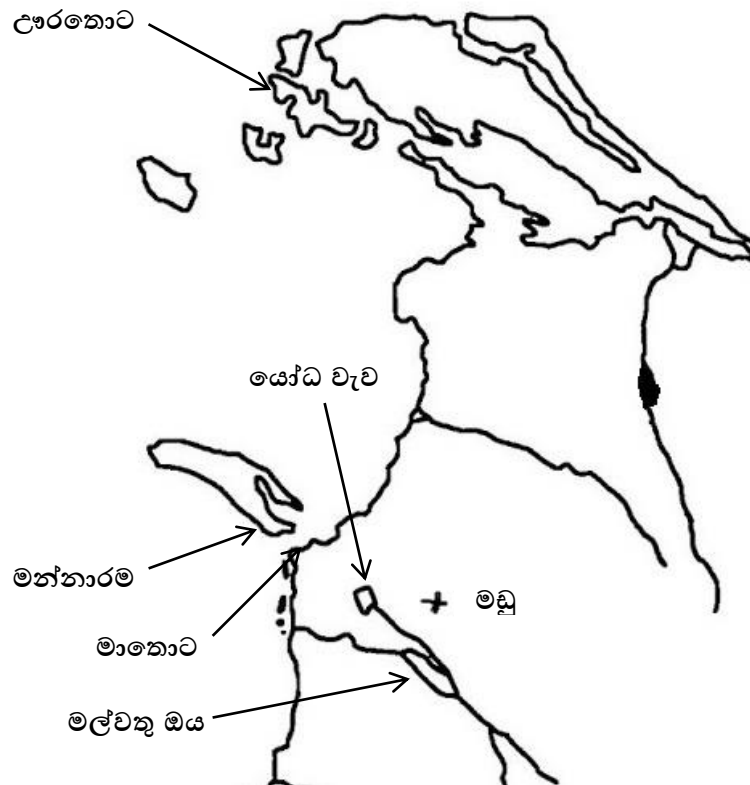
මතක තබා ගන්න වරායක්, පන්සලක් හා කෝවිලක වරාය තමයි, දඹකොල පවුන. පන්සල - කන්දරෝඩය (කදුරුගොඩ විහාරය) , කෝවිල - නල්ලූර්. ඉතින් අපි වරායෙන් පන්සලට කෝවිලට ගිහින් බෝට්ටුවක නැගලා උරාතොටත් යමු.ගිහින් සිතියමේ ලකුණු කරමු .

- දඹකොල පවුන (ජම්බු කෝලපට්ටන)
- කන්දරෝඩය (කදුරුගොඩ විහාරය)
- නල්ලූර් කෝවිල
- උරාතොට (සුකරනිත්ථ, කයිට්ස්, එතනට උඩ හැටන්හෙල්)

අද අපි යම් දරුවන් උරුමයට ඉදන් මුහුද දිගේ පිනගෙන මන්තාරම් දූපතට. මන්තාරම් දූපතට පහළින් මුහුදට වැටෙන්නේ මල්වතු ඔය කියලා ඔයාලා දන්නවනේ. ඉතින් අපි ම යන්නෙන් ස්ථාන කිහිපයක් ඉගෙන ගනිමු. ඒ මන්තාරම මහාතිත්ථය, මල්වතු ඔය, මඩු. මල්වතු ඔයට උඩින් යෝධ වැවකුත් තියනවනේ. ඒක තමයි යෝධ වැව.

ඉතින් මේ අභ්‍යාසයෙන් අද අපි ලකුණු කරන්නේ මන්තාරම, මාතොට, මල්වතු ඔය, යෝධ වැව, මඩු.

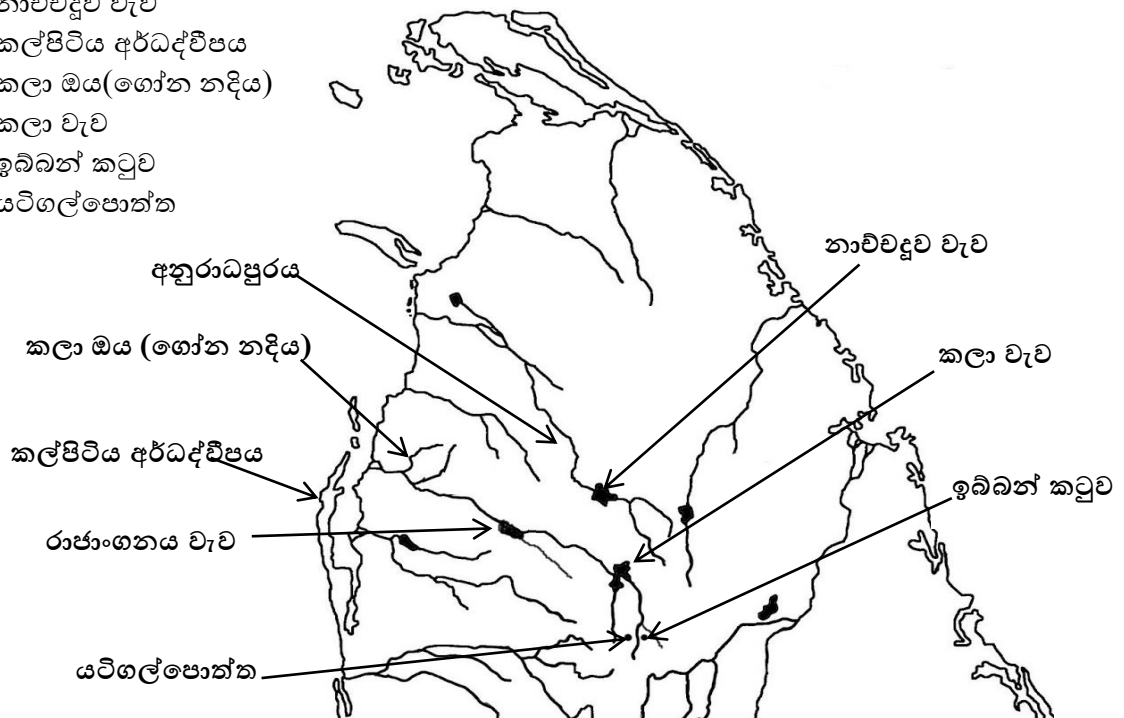

ඊළඟට අපි යම් කල්පිටිය අර්ධද්වීපයට මන්තාරම් දූපතට පහළින් අතක් වගේ තියෙන්නේ කල්පිටිය. කල්පිටිය අර්ධද්වීපයේ උඩ ඉඳලා මල්වතු ඔයට අඩිරුල තියලා ඉරක් ගැහුවහම අපිට භොයාගන්න පුළුවන් අනුරාධපුරය. අනුරාධපුරයේ ඉඳලා බැලුවහම අපිට ජේතවා මල්වතු ඔය පටන් ගන්න පැත්තේ තියෙන වැවක්. ඒ තමයි නාවිවදුව වැව. මේකට පත්පහන් වැව කියලත් කියනවා.

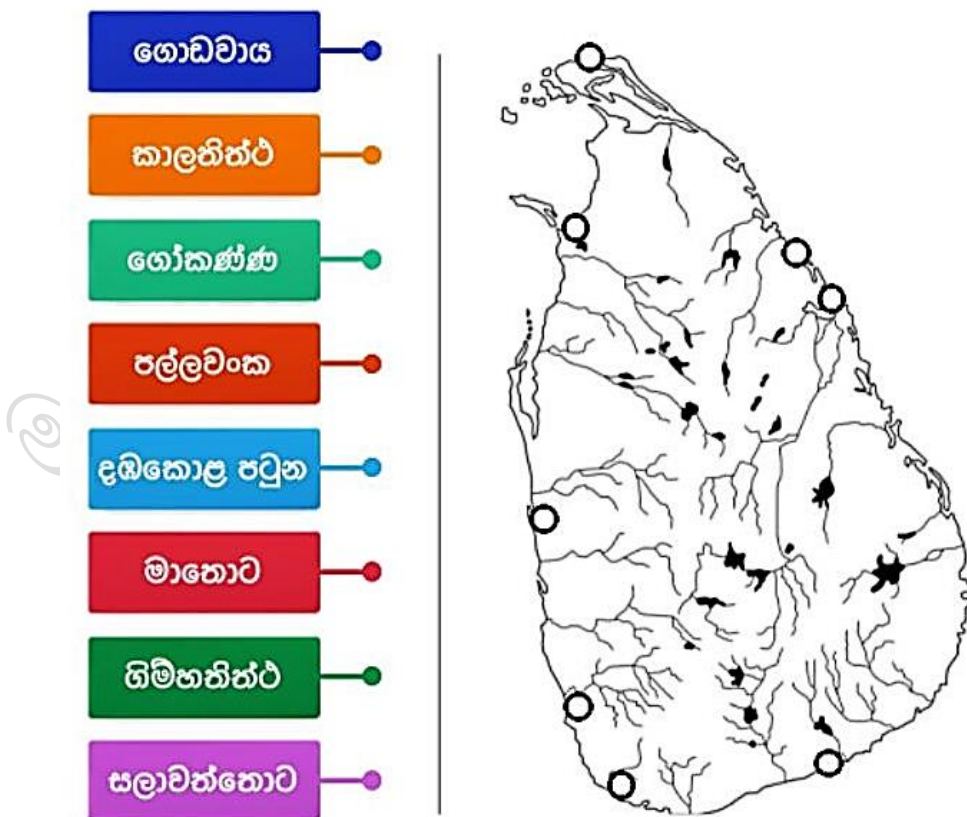
ඊළඟට අපි බලමු කල්පිටිය පැත්තෙන් මුහුදට වැටෙනවා කලා ඔය. පුංචි කතාවකින් තවත් ස්ථාන කීපයක් හඳුනා ගනිමු. ඔන්න ඉතින් මම මුහුද පැත්තේ ඉඳලා කලා ඔය දිගේ යනවා. ඒ එතකොට වැවක් හම්බ වෙනවා රාජාංගනය. එක අපිට සා. පෙළ. විභාගයට එව්වර වැදගත් නැහැ. ඉතින් තවත් ඉස්සරහට යනකොට කලා ඔය පටන් ගෙන අතු බෙදෙන තැන තවත් වැවක් තියනවා. ඒ වැව තමයි දරුවන් කලා වැව. ඉතින් මං වැව ළඟට යනකොට වැවේ වතුර බිබී ඉන්නවා ගෝනෙක්. ඉතින් මේ ගෝනාගෙන් මතක තියා ගන්න කලා ඔයට කියන පැරණි නම තමයි ගෝන නදිය. ඉතින් මං කලා වැව ළඟ ඉඳලා පහළ බලනවා. එතකොට තවත් සතෙක් ඉන්නවා. ඒ ඉබ්බෙක්. එහෙනම් ඒ අතු දෙක බෙදෙන තැන තමයි ඉබ්බන් කටුව සුසාන භූමිය. දඹුල්ලේ තමයි තියෙන්නේ. එතනම මෙහායින් තියනවා ගල්පොත්තක් ඒ යටිගල්පොත්ත කියලා මතක තියා ගන්නකෝ.

එහෙත්ම අද අපි සිතියමක ලකුණු කරමු.

- අනුරාධපුරය
- නාවලදූව වැව
- කල්පිටිය අර්ධද්වීපය
- කලා ඔය(ගෝන නදිය)
- කලා වැව
- ඉබ්බන් කටුව
- යටිගල්පොත්ත

ක්‍රියාකාරකම 02 : මේ වරායන් ලකුණු කරන්න.

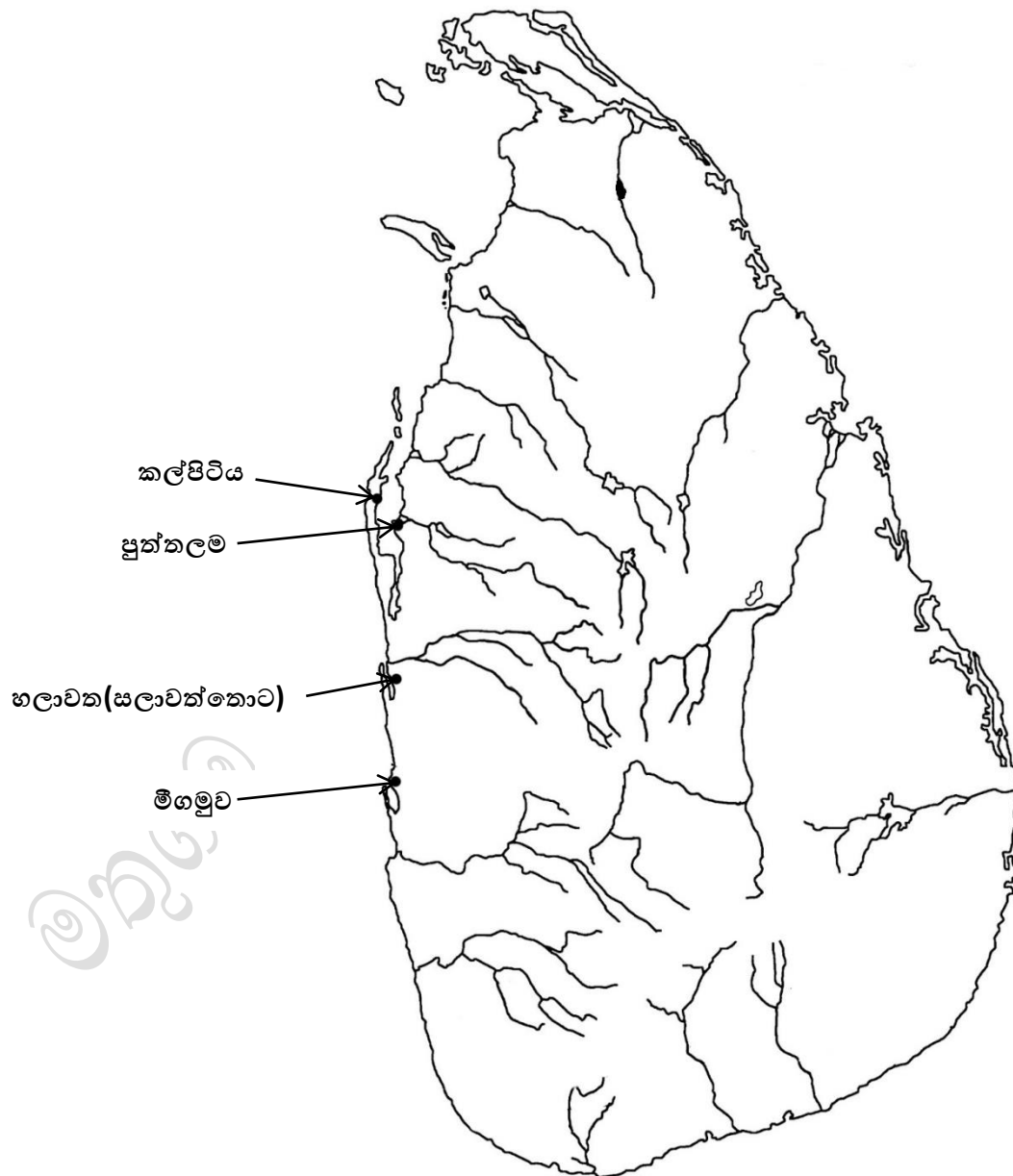

ඔයාලා දන්නවනේ කලා ඔයට පහළින් පුත්තලම ලඟින් මුහුදට වැටෙන්නේ මී ඔය කියල. එහෙනම් දැන් අපි ඉගෙන ගනිමු. මීගමුව, හලාවත, පුත්තලම, කල්පිටිය ලංකා සිතියමක ලකුණු කරන්න පහසුම ක්‍රමයක් ඔයාලා මේ වාක්‍යය මතක තියා ගන්න.

මී හරක් පුතා කවුද?

- මී - මීගමුව
- හරක් - හලාවත
- පුතා - පුත්තලම
- කවුද - කල්පිටිය

දැන් අපි ඒකත් පිළිවෙලට ලකුණු කරමු. මීගමුවෙන් පටන් අරන් වැකිය කියමින් උඩට යමු.

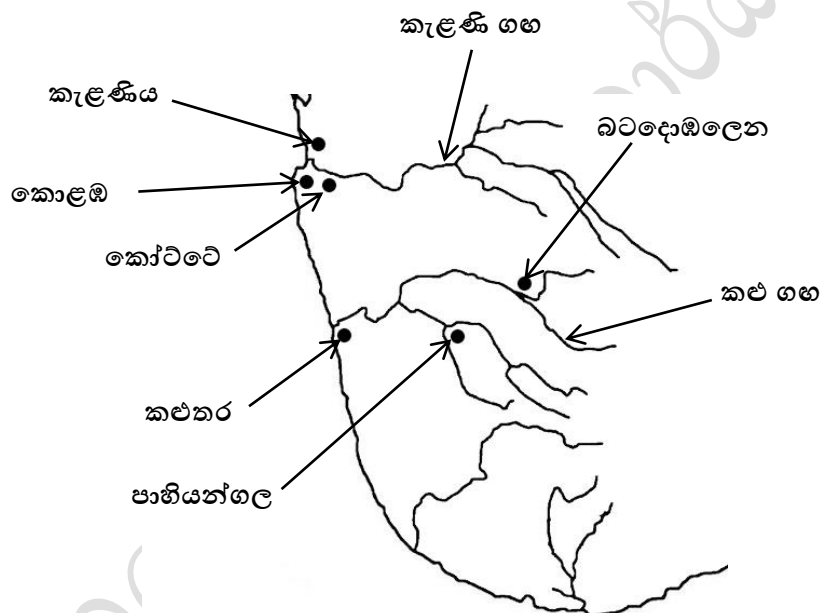

රිළහට අපි යමු කැළණි ගඟ ලහට. මතක තියා ගන්න ගහට උඩින් කැළණිය, පහළින් කොළඹ, ඒ ලහටම කෝට්ටේ නැත්නම් ශ්‍රී ජයවර්ධනපුරය. කැ කො කෝ කියලත් මතක තියා ගන්න පුළුවන්.

රිළහට අපි එහෙත්මම කළු ගඟ ලහට ගියොත් කළු ගඟට පහළින් මුහුද පැත්තට වෙන්න කළුතර.

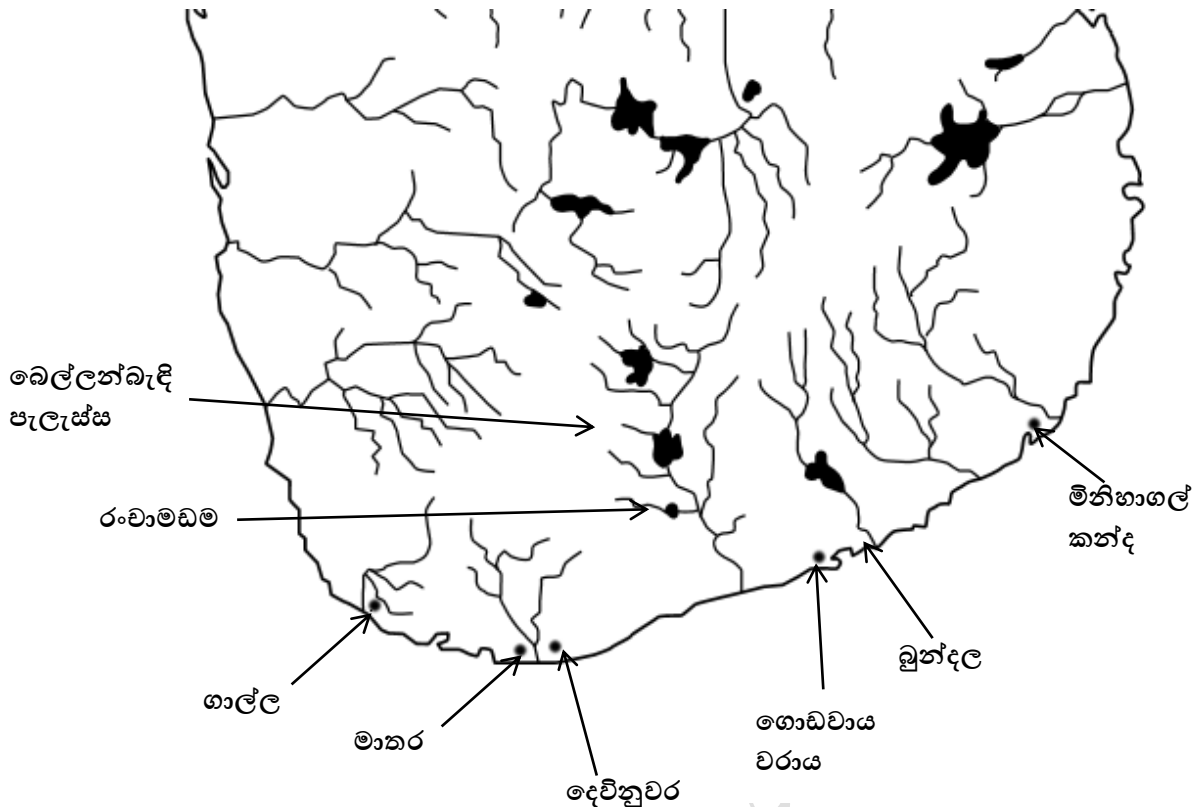
ඒ එක්කම කළු ගඟේ පහළ අත්තේ අතු බෙදෙන තැන පානියන්ගලත් ලකුණු කරන්න පුළුවන්. ඒ කෙලින්ම උඩ අත්තේ බටදොඹලෙනත් ලකුණු කරන්න පුළුවන්. එහෙනම් අද අපි ලකුණු කරමු.

- කැළණිය
- කොළඹ
- කෝට්ටේ
- කළුතර(කාලතිත්ථ)
- පානියන්ගල
- බටදොඹලෙන

දැන් අපි යමු ගිනි කියන ගංගා දෙක ලහට. ඒ ගිං ගහයි නිල්වලා ගහයි. මේ ගංගා දෙක මුහුදට වැටෙන තැන දෙන්නෙක් මුහුණට මුහුණ බලාගෙන ඉන්නවා කියලා හිතන්න. ඒ තමයි ගාල්ල හා මාතර. ගාල්ල ලහ ගිම්හනිත්ථ වරාය නිල්වලා ගහට එහා පැත්තෙන් තුඩුව දෙවුන්දර තුඩුව. එතැනට දේවනගර, දෙවිනුවර, දේවතොට කියලත් කියනවා.

එහෙනම් දැන් අපි සිතියමේ ලකුණු කරමු ගාල්ල, මාතර, දෙවිනුවර. රිළහට අපි යමු වළවේ ගඟ ලහට මුහුද පැත්තේ ඉඳලා උඩ බැලුවහම වළවේ ගඟේ අතු දෙකක් අතර අපිට පේනවා පූර්ව ඓතිහාසික යුගයට අයත් රංචාටඩම. ඊට උඩින් අපි ලකුණු කරමු, තෙත් කලාපීය එළිමහන් වාසස්ථානයක් වුනු බෙල්ලන්බැඳි පැලැස්ස. රිළහට අපි වළවේ ගඟින් එගොඩ වෙලා ගිනින් ලකුණු කරමු, ගොඩවාය වරාය. ඒ එක්කම කිරිඳි ඔය මෙහායින් අපට ලකුණු කරන්න පුළුවන් වෙරළාශ්‍රිත එළිමහන් ජනාවාසයක් වුනු බුන්දලත් කුඹුක්කන් ඔය ලහ තියෙනවා, මිනිහාගල් කන්දත්.

මහවැලි ගඟ දිගේ වාරිකාවක් යමු.

අතු ගංගා රැසකින් පෝෂණය ලබන මහවැලි ගඟ මධ්‍යම කඳුකරයේ බටහිර කොටසින් ආරම්භ වී දුම්බර මිටියාවත ඔස්සේ ගලා ගොස් ත්‍රිකුණාමලය අසලින් මුහුදට වැටේ.

මෙම ගංගා පද්ධතිය රටේ ආර්ථික දියුණුව සඳහා යොදා ගැනීමට මහවැලි සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමය ආරම්භ කර ඇත.

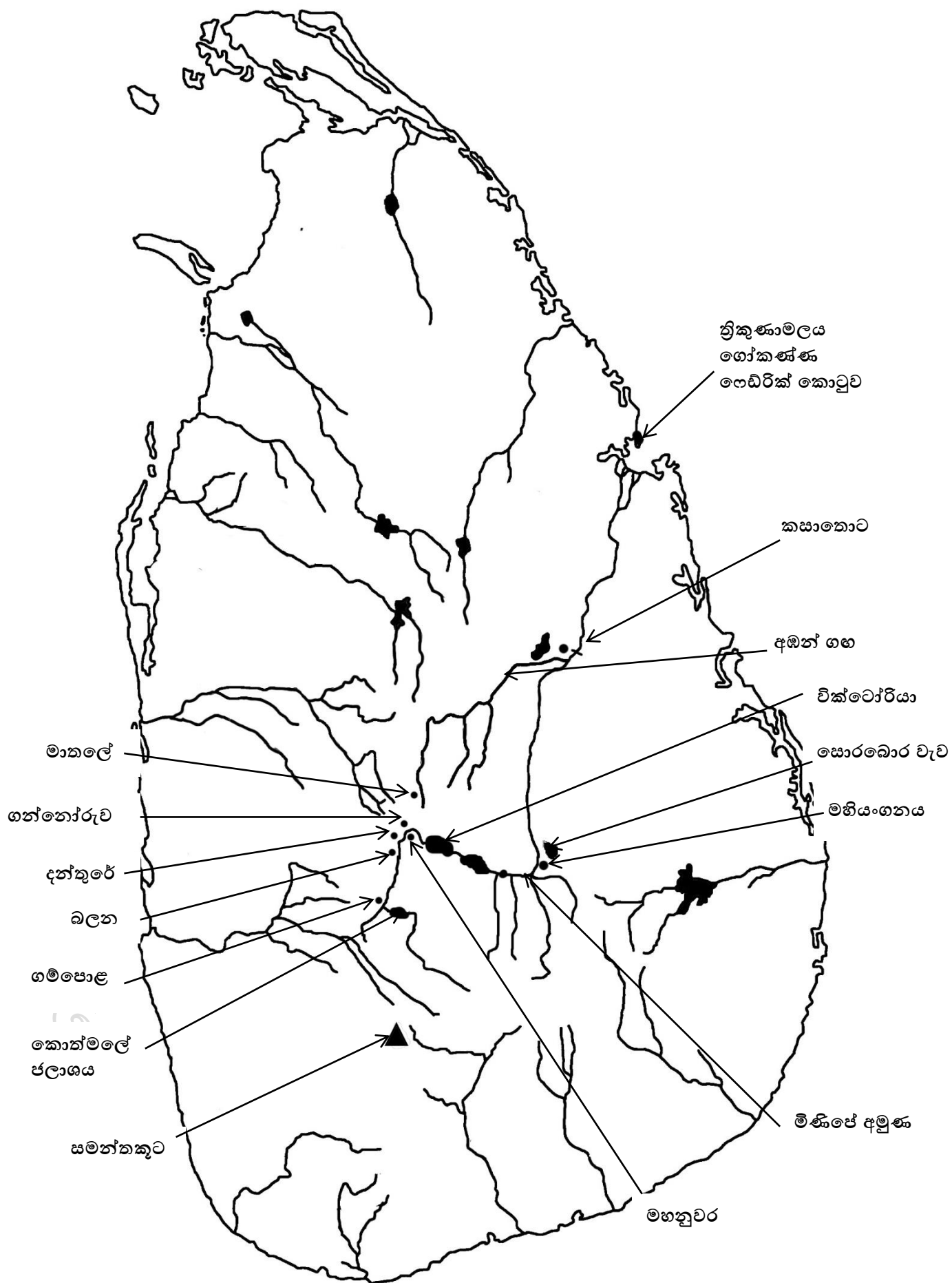
වියළි කලාපයේ ගොවිබිම් ඵලදායී ලෙස කෘෂි කාර්මික කටයුතු වලට යොදා ගැනීමට නිත්‍ය ජල පහසුකම් සපයන මහවැලි ගඟ දිගේ වාරිකාවක් යමින් ස්ථාන රැසක් හඳුනා ගනිමින් සිතියමක ලකුණු කරමු.

*මහවැලි කැලණි කළු වලවේ යන ගංගා
සමනල කන්ද මුදුනේ සිට පැන නංගා*

ඔයාලා අහල තියෙනවා නේද මේ කවිය. මේ ප්‍රධාන ගංගා 4 ම පටන් ගන්නා සමනල කන්දෙන් පටන් අරන් අපි ගමන ආරම්භ කරමු. මුලින් අපි හඳුනා ගන්නේ මහවැලි ගඟේ ප්‍රධාන අතු ගංගාවක් වන කොත්මලේ ඔයේ කඩදොර තියෙන ස්විඩන රජයේ ආධාර මත ඉදිකරපු කොත්මලේ ජලාශයයි. එතනින් උඩට ගියාම අපිට වැදගත් වන්නේ ගම්පොළ රාජධානිය නොහොත් ගහසිරිපුර.

ඊළඟට අපි බලන, දන්තරේ, ගන්නොරුව පහු කර ගිහින් මහනුවරට යමු. කන්ද උඩරට රාජධානියේ අගනුවර තමයි මහනුවර (සෙංකඩගල) මහවැලි ගඟේ නැම්මක් තියනවා කන්දක් වගේ ඒ නැම්ම ඇතුළේ තමයි මහනුවර ලකුණු කරන්නේ.

ඊළඟට අපි වික්ටෝරියා, රන්දෙනිගල ජලාශ හා මිණිපේ අමුණත් පහුකරලා මහියංගනය සොරබොර වැවත් බලාගෙනම අඹන් ගඟ කසාතොටත් පසු කරලා ත්‍රිකුණාමලයට යමු.

ලෝක සිතියමක ස්ථාන කිහිපයක් පහසුවෙන් මතක තබා ගැනීමේ සරල ක්‍රම.

අද අපි ලකුණු කරන්න යන්නේ,

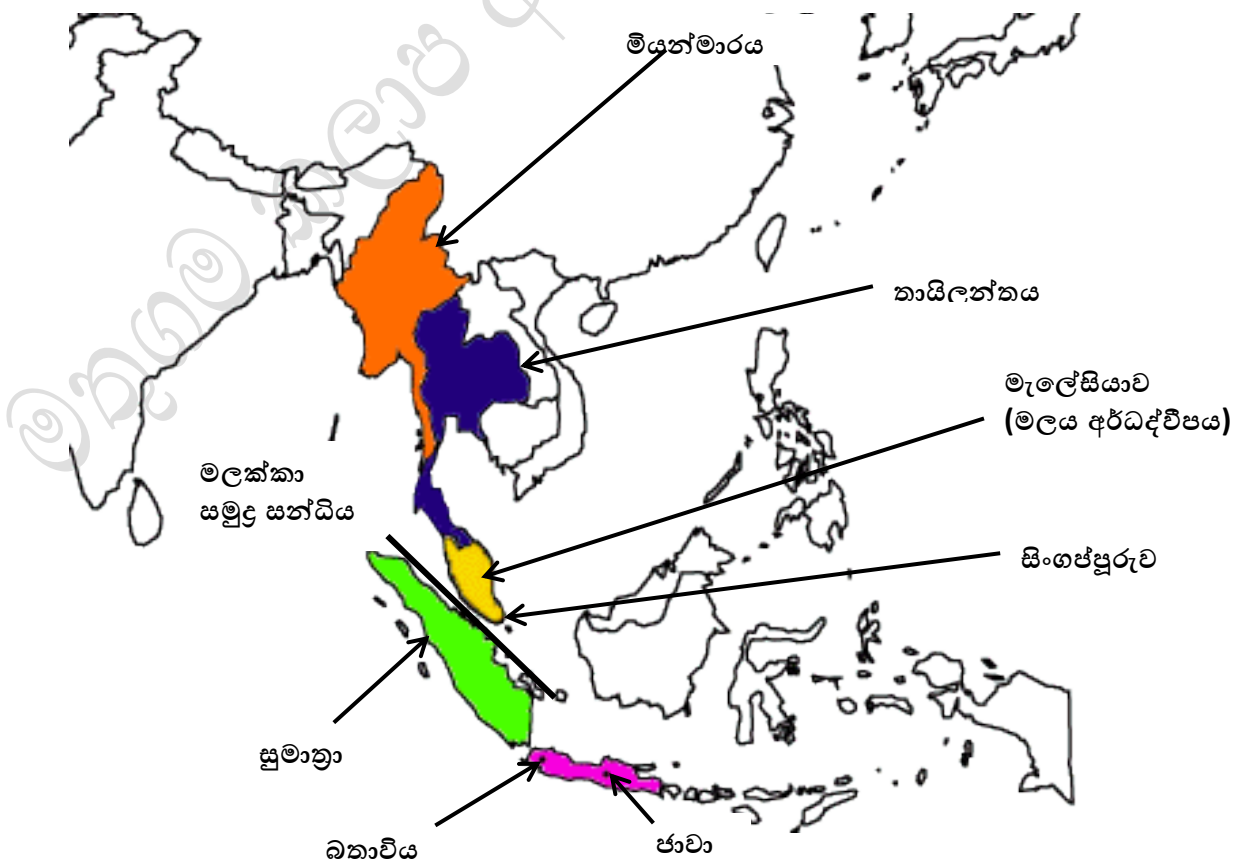
- මියන්මාරය (බුරුමය)
- තායිලන්තය (සියම)
- මැලේසියාව
- සිංගප්පූරුව
- ඉන්දුනීසියාව, ජාවා, සුමාත්‍රා හා මලක්කා සමුද්‍ර සන්ධිය.

අපි එකට මෙන්න මේ වාක්‍යය පාවිච්ඡි කරගමු.

“මියන් තාමත් මැලේසියාවේ, සින්දු කිය කියා ඉන්නවා. සුමිත්‍රා බතාවියේ.”

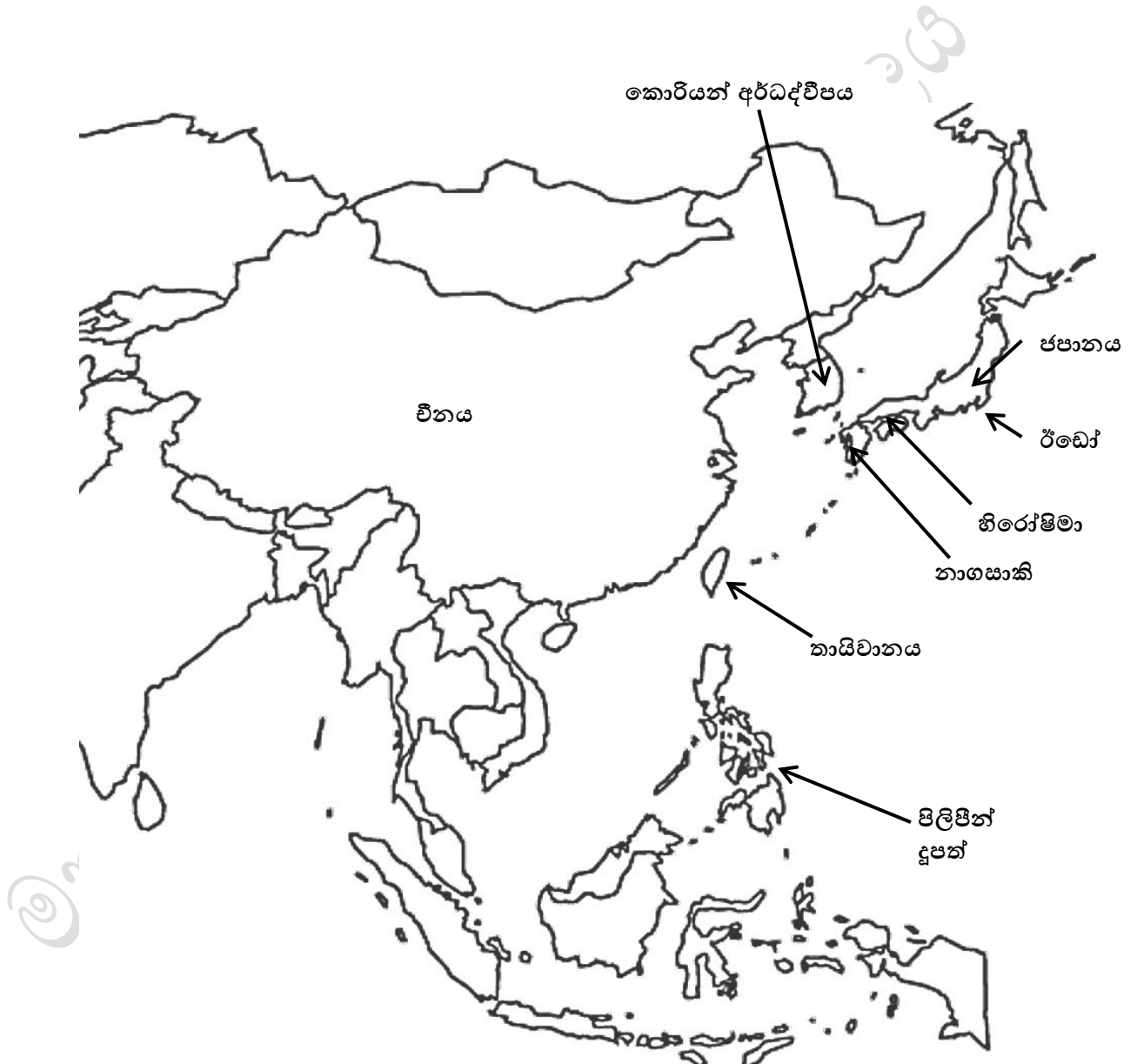
මියන් - මියන්මාරය (බුරුමය)
 තාමත් - තායිලන්තය (සියම)
 මැලේසියාවේ - මැලේසියාව (මලය අර්ධද්වීපය)
 සින්දු කියා කියා - සිංගප්පූරුව
 ඉන්නවා - ඉන්දුනීසියාව
 සුමිත්‍රා - සුමාත්‍රා
 බතාවියේ - බතාවිය (ජාවා දූපත්)

මෙතන තියන ඉන්දුනීසියාවේ දූපත් දෙක තමයි සුමාත්‍රා හා ජාවා. ජාවා දූපතේ තමයි තියෙන්නේ ලන්දේසි පෙරදිග වෙළඳ මධ්‍යස්ථානය වන බතාවිය. මලය අර්ධද්වීපය හා සුමාත්‍රා දූපත අතර මලක්කා සමුද්‍ර සන්ධියත් ලකුණු කරන්න පුළුවන්.

අපි වාක්‍යයකින් ලෝක සිතියමේ ස්ථාන කිහිපයක් හඳුනාගත්තෙමු. දැන් බලමු ඊට උඩින් හරියටම කිකිළියගේ හැඩයෙන් යුත් රටක් තියෙනවා. ඒ තමයි චීනය. හොටේ වගේ තියෙන්නෙ කොරියන් අර්ධද්වීපයයි. ඒ ඉස්සරහින් තියෙන්නේ ජපානය. අපිට පුළුවන් ජපානයේ ඊඩෝ, හිරෝෂිමා හා නාගසාකි ලකුණු කරන්න.

ඊළඟට බලන්න චීනයේ බඩගෙඩිය ඉස්සරහින් තියෙනවා පුංචි රට තායිවානය. පෝර්මෝසා කියලත් තියනවා. ඊට පහළින් තමයි පිලිපීන් දූපත් පිහිටලා තියෙන්නෙ. මතක තියාගන්න ලේසි නේද?

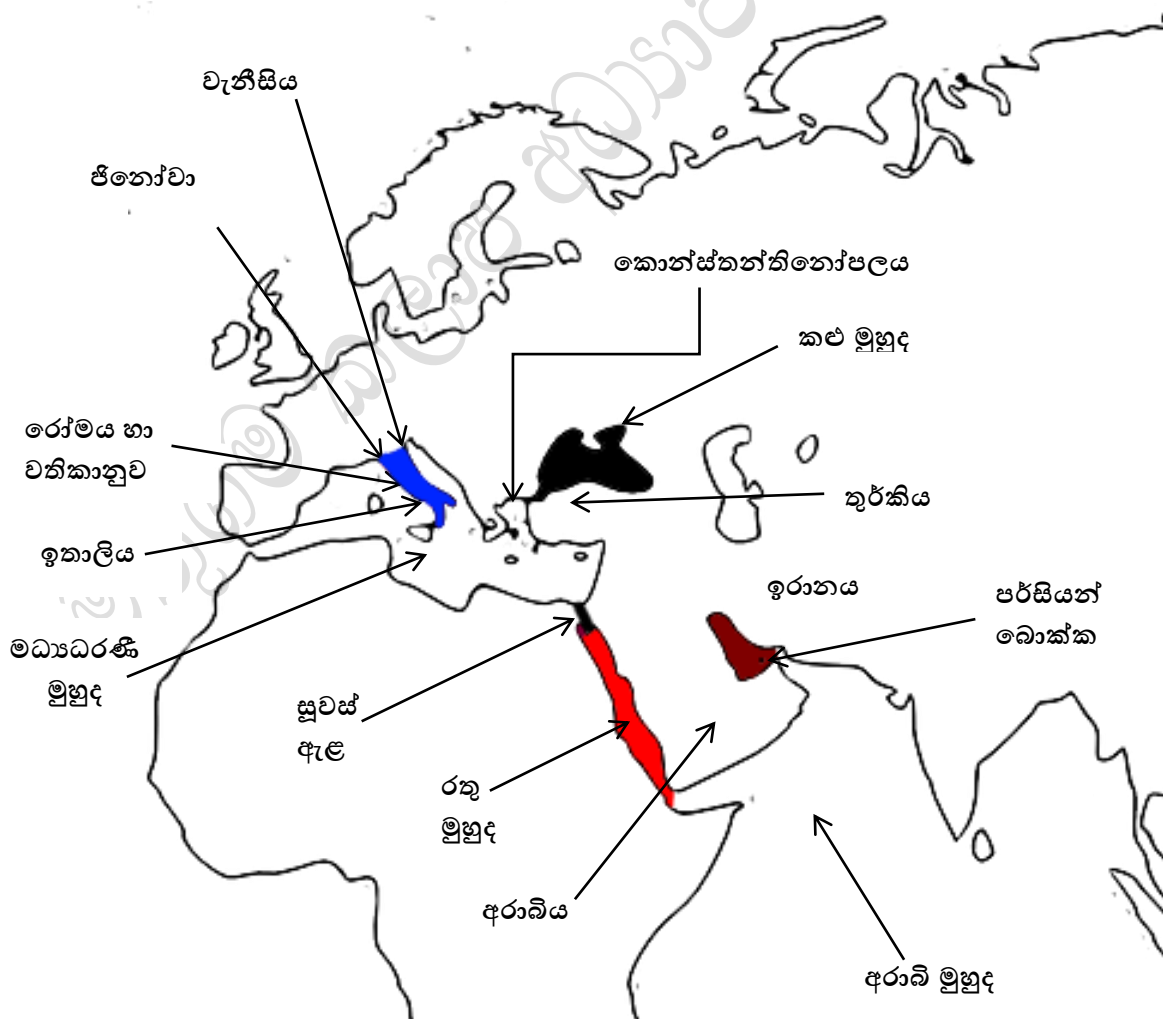
අද මම හදන්නේ ගමනක් යන්න. මම ඉන්නේ පර්සියාවේ. පර්සියාව තියෙන්නේ ඉරානය. ඉතින් මං දැන් යනවා

පර්සියාවෙන් → පර්සියන් බොක්කට
 පර්සියන් බොක්කෙන් → අරාබියට
 අරාබියෙන් → අරාබි මුහුදට
 අරාබි මුහුදෙන් → රතු මුහුදට

රතු මුහුදෙන් ඇලක් තියෙනවා. එක වැටෙන්නෙ මධ්‍යධරණී මුහුදට. ඉතින් අපි ආපහු,

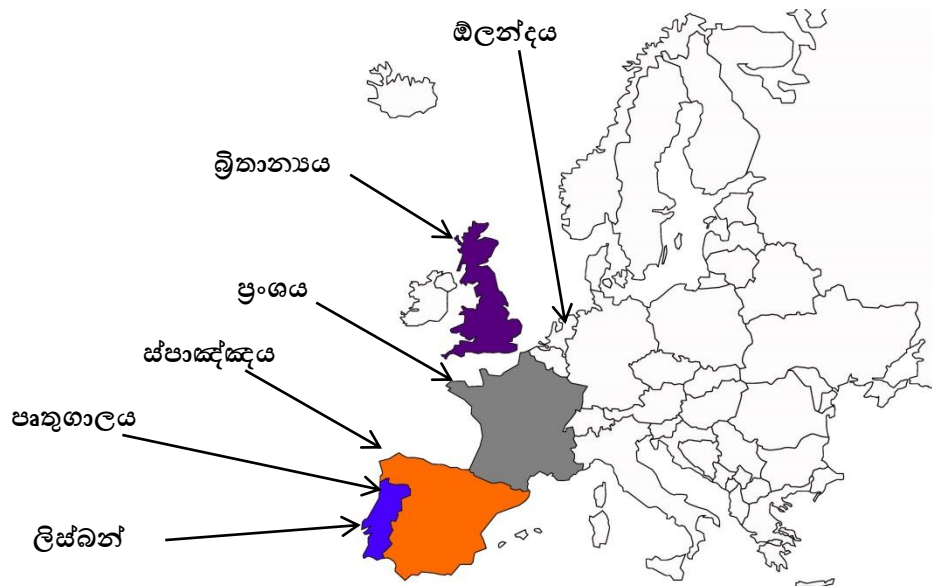
රතු මුහුදෙන් → මධ්‍යධරණී මුහුදට
 මධ්‍යධරණී මුහුදෙන් → කළු මුහුදටත් යමු.

ඔයාලා දන්නවනේ ක්‍රි. වර්ෂ 1453 දී ඉතා දියුණු වෙළඳ නගරයක් වුනු කොන්ස්තන්තිනෝපලය තුර්කි ජාතිකයන් අල්ලා ගත්ත බව. ඉතින් අපි තුර්කියටත් කොන්ස්තන්තිනෝපලයටත් යමු. කොන්ස්තන්තිනෝපලයට ඉස්තාන්බුල් කියලත් කියනවා. මධ්‍යධරණී මුහුදයි කළු මුහුදයි ළඟ තමයි කොන්ස්තන්තිනෝපලය තියෙන්නේ. කළු මුහුදට පහළින් තුර්කිය. ඊළඟට අපි යමු ඉතාලියට. මධ්‍යධරණී මුහුදට තෙරා ගිය උල් සපත්තුවක් වගේ පොඩියට තියෙන්නේ ඉතාලිය. ඉතාලියේ ප්‍රධාන නගරය රෝමයයි. රෝමය මැද තියෙන්නේ ස්වාධීන රටක් වන වතිකානුවයි. වැනීසිය කියන වෙළඳ නගරය තියන්නේ ඒ කිට්ටුවමයි. වැනීසියේ වෙළෙන්ඳාවත් මතක තියාගෙන වැනීසිය මතක තියාගන්නකෝ. වැනීසියට මෙහා පැත්තේ ජිනෝවා කියලත් මතක තියා ගන්න. අද මම ගමන අවසන් කරනවා ජිනෝවා වෙළඳ නගරයෙන්.

ඔයාලා දන්නවානේ පෘතුගීසීන්ගේ මව් රට පෘතුගාලය කියලා. පෘතුගාලය කියන්නේ නිරිත දිග යුරෝපයේ අයිබේරියන් අර්ධද්වීපය තුළ පිහිටි රටක්. ඒවගේම පෘතුගාලය අත්ලාන්තික් සාගරයට මුහුණලා තමයි පිහිටලා තියෙන්නේ.

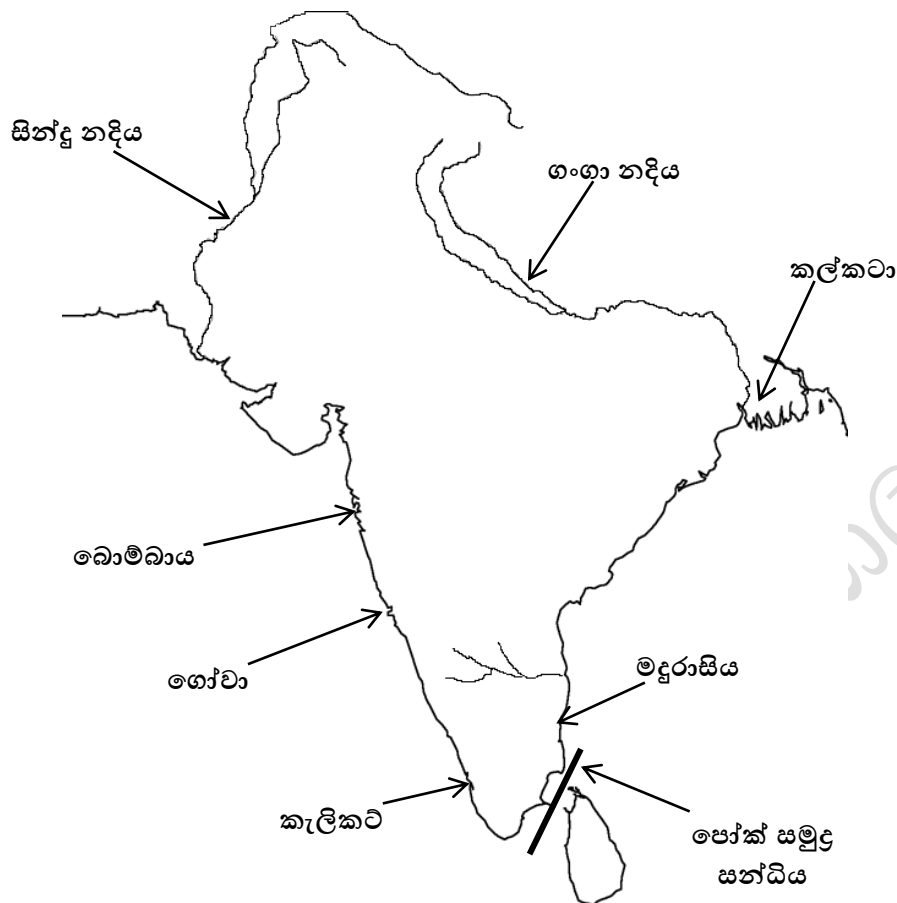
එහෙනම් අද අපි ලිස්බන් නගරයෙන් පෘතුගාලයට ගොඩවෙලා ස්පාඤ්ඤයටත් ගිහින් ප්‍රංශයටත් ගිහින් ලන්දේසීන්ගේ මව් රට වුනු ඕලන්දයත් බලාගෙනම බ්‍රිතාන්‍යයට යමු. ප්‍රංශයට උඩින් තමයි බ්‍රිතාන්‍ය තියෙන්නේ. අඳුනගන්න ලේසියි හරියට හා පැටියෙක් වගෙයි පෙනේ.

අද අපි යන්න හඳුනාගත් ඉන්දියාවට.මුලින්ම ඉන්දියාවෙ සින්දු කියන ගංගාවක් තියනවා කියලා මතක තියාගන්නකෝ.

ඒ සින්දු ගහයි,
ගංගා නම් ගහයි.

සින්දු ගහ මුහුදට වැටෙන පැත්තේ ඉඳලා පහළට එනකොට බොම්බාය, ගෝවා, කැලිකට්, මදුරාසිය හා කල්කටා පිළිවෙලින් හඳුනා ගනිමු.ඉන්දියාවයි ශ්‍රී ලංකාවයි වෙන් කරන සමුද්‍ර සන්ධිය පෝක් සමුද්‍ර සන්ධියත් හඳුනාගෙන ලකුණු කරමු.

ඉතිහාසය කියන්නේ මතක තියාගන්න අමාරු විෂයක් කියලත් ගොඩක් දෙනා හිතන්නෙ. ඉතින් කෙටි ක්‍රම, කතාන්දර, කවි හා රසවත් යෙදුම් මගින් ඉතිහාසය පාඩම් පහසුවෙන් මතක තබා ගැනීමේ ක්‍රම ටිකක් අපි ඉගෙන ගනිමු.

ඉතිහාසය හැදෑරීමේ මූලාශ්‍ර අතරින් විදේශීය මූලාශ්‍රයන්ට ද වැදගත් තැනක් හිමිවේ. ඇත අතීතයේ සිටම ශ්‍රී ලංකාව හා ඉන්දියාව අතර හොඳ සබඳතාවයක් පැවතුණි. ඉන්දියාවේ ඇතැම් මූලාශ්‍ර වලද ලංකාව පිළිබඳ තොරතුරු සඳහන් වේ. ශ්‍රී ලංකාව ගැන තොරතුරු සඳහන් දකුණු ඉන්දීය ද්‍රවිඩ ග්‍රන්ථ 3 කි.

ඒවා අප මෙසේ මතක තබා ගනිමු. සීල, මනි, පදිඊ ලෙස.

සීල - සීලාප්පදිකාරම්

මනි - මණිමේඛලායි

පදිඊ - පදිඊරූපත්තු

ක්‍රි ව.16 වන සියවසේදී පෘතුගීසීන් මෙරටට පැමිණීමෙන් පසුව ශ්‍රී ලංකාව පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුළත් ග්‍රන්ථ පවා රචනා කිරීමට ඇතැම් විදේශිකයන් පෙළඹුනහ. ශ්‍රී ලංකාව ගැන සඳහන් විදේශීය මූලාශ්‍රය දෙස බලන විට ලංකාවට නොපැමිණ වෙනත් අයගෙන් අසා දැනගත් තොරතුරු පදනම් කර ගෙන මෙරට ගැන ලියූ ලේඛනයෙන් මෙන්ම ලංකාවට පැමිණ තොරතුරු අධ්‍යයනය කර ලියූ ලේඛකයන් ද සිටී. ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණ මෙහි ඇති තතු දැක බලා ඒ පිළිබඳව තබන ලද වාර්තා හා ඒවායේ කතුවරු පහත දක්වන ගීතයෙන් අපි මතකයට නඟා ගනිමු.

රිබෙයිරෝගේ ඉතිහාසය පෘතුගීසියවේ
 චීන පාහි රාබි ඉබන් දේශාටන වේ
 ඕල පිලිප්ස් බැල්ඩියස්ගේ පුරාවෘත්තයයි
 ඉංග්‍රී රොබට් නොක්ස්ගේ අනේ එදා හෙළදිවයි.

රිබෙයිරෝගේ ඉතිහාසය පෘතුගීසියවේ- (රිබෙයිරෝගේ ලංකා ඉතිහාසයට පෘතුගීසි මූලාශ්‍රයකි.)

චීන පාහි රාබි ඉබන් දේශාටන වේ - (චීනයේ පාහියන් හිමි හා අරාබියේ ඉබන් බතුතාගේ දේශාටන වාර්තාව.)

ඕල පිලිප්ස් බැල්ඩියස්ගේ පුරාවෘත්තයයි - (ඕලන්ද ජාතික ෆිලිප්ස්ගේ ලංකා පුරාවෘත්තය.)

ඉංග්‍රී රොබට් නොක්ස්ගේ අනේ එදා හෙළදිවයි - (ඉංග්‍රීසි ජාතික රොබට් නොක්ස්ගේ එදා හෙළදිවයි.)

තමන් විසින් නුදුටු එහෙත් වෙනත් අය විසින් පවසන ලද තොරතුරු මත පිහිටා ශ්‍රී ලංකාව පිළිබඳ වාර්තා තැබූ කතෘවරුන් හා ඔවුන්ගේ කෘති පිළිබඳ අපට මතක තිය ගන්න පුළුවන් මෙන් මෙහෙම.....

ඇරිස්ටෝටල්ගේ ඩිමුඩයි මෙගා ඉන්ඩිකයි
 ජ්ලිනිගේ නැවුරල් හිස්ටෝරියයි
 ටොලමිගේ නම් භූගෝල නමයි
 චීනයේ හියුං සැං පෘතුගීසි ක්වේරෝ
 ලංකාවට නම් ආවේ නැමයි

- ඇරිස්ටෝටල්ගේ ඩිමුන්ඩෝ කෘතිය, මේගස්තිනිස්ගේ ඉන්දිකා කෘතිය, ඔනෙසික්‍රිටස් වාර්තා
- ජ්ලිනිගේ නැවුරාලිස් හිස්ටෝරියා කෘතිය, ටොලමිගේ භූගෝල ශාස්ත්‍ර ප්‍රවේශය කෘති, ටොලමිගේ ලංකා සිතියම
- හියුං සියැං හික්සුවගේ දේශාටන වාර්තා කෘතිය
- ෆර්නාඩ් ඩි ක්වේරෝස් පියතුමාගේ ලංකාව පිළිබඳ ග්‍රන්ථය

ශ්‍රී ලංකාව මිනිස් වාසයක් බවට පත් වූයේ මීට අවුරුදු එක් ලක්ෂ 25,000 කට ඉහත කාලයේදීය. ඉන්දියානු සාගරය හරහා මෙහි පැමිණි නූතන මානවයා නමින් හැඳින්වෙන හෝමෝ සේපියන් මානවයා මෙරටට සංක්‍රමණය වී මෙරටට විවිධ ප්‍රදේශවලට පැතිර යමින් ඒ ඒ පළාත් වල තිබෙන පරිසර ස්වරූප වලට හැඩ ගැසුණි.

ඔවුන් මෙරට ප්‍රධාන පරිසර කලාප 6 ක ජීවත් වූහ. වියළි කාලගුණයක් පවත්නා කාලවල එළිමහන් තැන්වලත් වර්ෂා කාලගුණයක් පවතින විට ස්වාභාවික ගල්ගුහා වලත් ඔවුහු ජීවත් වූහ.

එවැනි ප්‍රාග් ඓතිහාසික එළිමහන් වාසස්ථාන හා ගල්ගුහා පිළිබඳ දැන ගැනීම සාමාන්‍ය පෙළ විභාගයටට හරිම වැදගත්.

විභාගයේදී පහත දැක්වෙන ප්‍රශ්න වලට පිළිතුරු සැපයීමට ඔබ දැන සිටිය යුතුවේ.

- 1) ප්‍රාග් ඓතිහාසික යුගයේ මානවයා වාසය කළ පහත රට තෙත් කලාපීය ලෙන් 3ක් නම් කරන්න.
- 2) වෙරළාශ්‍රිත එළිමහන් ජනාවාස 3ක් නම් කරන්න.
- 3) A. වියළි කලාපීය ලෙන් 2 ක් ද?
 B. කඳුකර එළිමහන් වාසස්ථානයක් ද
 C. තෙත් කලාපීය එළිමහන් වාසස්ථානයක් ද, නම් කරන්න.

ඒ වාසස්ථාන අපි මෙසේ මතක තබා ගනිමු.

මිනිසා බුන් පතිරා වෙරළේ එළියේ
පාහි බටේ කිතු බෙලි ලෙන පහත තෙතේ
පහත වියළි අලි පොතාන සිගිරියේ
බෙල්ල තෙත් එළි බණ්ඩා හෝටන් කඳු එළියේ

මිනිසා	-	මිනිසාගල් කන්ද
බුන්	-	බුන්දල
පතිරා	-	පතිරාජවෙල
වෙරළේ එළියේ	-	වෙරළාශ්‍රිත එළිමහන් ජනාවාසය
පාහි	-	පාහියන්ගල
බටේ	-	බටදොඹලෙන
කිතු බෙලි ලෙන	-	කිතුල්ගල බෙලිලෙන
පහත තෙතේ	-	පහත රට තෙත් කලාපීය ලෙන්
පහත වියළි	-	පහත රට වියළි කලාපීය ලෙන්
අලි	-	අලිගල
පොතාන	-	පොතාන
සිගිරියේ	-	සිගිරිය
බෙල්ලා තෙත් එළි	-	බෙල්ලන් බැඳි පැලැස්ස (තෙත් එළිමහන් වාසස්ථානය)
බණ්ඩා හෝටන් කඳු එළියේ	-	බණ්ඩාරවෙල/හෝටන්තැන්න(කඳුකර එළිමහන් දඩයම් වාසස්ථානය)

ප්‍රාග් ඓතිහාසික මානවයා ජීවත් වූ ප්‍රාග් ඓතිහාසික ඵලිමහන් හා ගල්ගුහා වාසස්ථාන හඳුනා ගැනීමට තවත් කෙටි ක්‍රමයක් භාවිතා කරමු. මේ වැනි ටික පාඩම් කරගන්න.

- ❖ වෙරළක ඵලිමහනේ මිනිහෙක් බුන්දි කකා පත්තරයක් බලයි.
- ❖ පහළ රටේ තෙත් ලෙනේ පහන් බට්ටෙකින් කිතුල් බෙලි පුව්වයි.
- ❖ පහළ රටේ වියළි ලෙනේ සිගිරි සුකුමාලී අලිගල උඩ ඉඳන් පොතක් බලයි.
- ❖ කන්ද උඩ ඵලිමහනේ බණ්ඩා හෝටලේ.
- ❖ තෙත ඵලියේ බෙල්ලො පැලෙයි.

අපේ රටේ පැරණිම ජනාවාස පැතිරී තිබුනේ වියළි කලාපයේ වූ නිසා එහි විසූ ජනතාවට මුහුණ දීමට සිදුවූ ප්‍රධානතම අභියෝගය වූයේ ගොවිතැන් කටයුතු වලට සහ තමන්ගේ ඵ්‍යදිනෙදා අවශ්‍යතා වලට ප්‍රමාණවත් ජලය රැස් කර ගැනීමයි. වැව් පොකුණු හා ඇළමාර්ග තැනීමේ අවශ්‍යතාවය ඇතිවූයේ මෙම තත්වය පදනම් කර ගැනීමෙනි.

අද අපි බලමු වැවක ප්‍රධාන අංග මතක තබා ගැනීමට පහසු ක්‍රමයක්. ඒකට මෙන්ම මේ වාක්‍යය පාඩම් කර ගනිමු.

වැව් බැම්මේ හිටපු සොරොච් නගා ගොඩින් මඩින් බිසෝ කොටුවෙන් රළපනාව
ගිහින් ඇතුළුවානෙන් පිට වුණා.

- වැව් බැම්ම
 - සොරොච්ච
- <
- ගොඩ සොරොච්ච
 - මැඩ සොරොච්ච

- බිසෝකොටුව
- රළපනාව
- ඇතුළුවාන
- පිටවාන

සොරොච්ච

❖ අධි පීඩනයක් සහිතව වැව තුළ පවතින ජලය වැව් බැම්ම හරහා ඇළ මාර්ගය වෙතට ගැනීමට සොරොච්ච නිර්මාණය කර ඇත

වැවක සොරොව් 2 ක් දක්නට ලැබේ.

01 මඩ සොරොව් - වැවේ පතුල මට්ටමේ තනවා ඇත

- එමගින් වැවේ සියලු ජලය නිමිනයට මුදා හැරිය හැක

- වැවේ මඩ ඉවත් කිරීමට ද මෙම සොරොව් උපකාරී වේ.

02 ගොඩ සොරොව් - ගොඩ සොරොව් මඩ සොරොව්ට තරමක් උසින් තනවා තිබේ

- ඇතැම්විට කුඩා වැව් වල බීසෝ කොටුවක් නොමැතිව සොරොව් මගින්ම ජලය පිටතට ගැනීම සිදු වෙයි.

රළ පනාව

❖ සළපනාව - රළ පැන්නුම යන නම් වලින්ද මෙය හඳුන්වනු ලැබේ

❖ සුළඟ නිසා ඇති කරන දිය රළ මගින් බැම්ම බාදනය වීම වැළැක්වීම මෙහි ප්‍රධාන කාර්යය වේ

බිසෝ කොටුව

- ❖ බිසෝ යන්නෙහි අදහස ගබඩාව යන්නයි
- ❖ වැවෙහි ජලය ගබඩා කරගෙන පීඩනයකින් තොරව සොරොව්වට අවශ්‍ය ජලය ලබා දෙන්නේ බිසෝකොටුව මගිනි

ඇතුල්වන හා පිට්ටන

- ❖ ගංගාවකින් හෝ ඇළ මාර්ගයකින් ජලය ලබා ගැනීමට ඇතුල්වන සකස්කර ඇත
- ❖ වැවේ අතිරික්ත ජලය පිට කිරීම සඳහා පිට්ටන නිර්මාණය කර ඇත

මිෂනාරි සංවිධාන පහසුවෙන් මතක තබා ගනිමු.

බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේදී මෙරටට පැමිණි විදේශීය සංවිධාන කිහිපයක් කිතුනු දහම රට තුළ පැතිරවීමට ක්‍රියා කළේය. එම සංවිධාන මිෂනාරි සංවිධාන ලෙස හැඳින්වේ. ක්‍රි. ව. 1804-1818 කාලයේ මෙරටට පැමිණි මිෂනාරි සංවිධාන පහත දැක්වේ.

1. ලන්ඩන් මිෂනාරි සමාගම - 1804
2. බැප්ටිස්ට් මිෂනාරි සංවිධානය - 1812
3. වෙස්ලියන් මිෂනාරි සංවිධානය - 1814
4. ඇමරිකන් මිෂනාරි සංවිධානය - 1816
5. චර්ච් මිෂනාරි සංවිධානය - 1818

මිෂනාරිවරු ආගම පැතිරවීම සඳහා ලේඛනය දේශනය හා අධ්‍යාපනය යොදා ගත්හ.

මේ මිෂනාරි සංවිධාන අපි මතක තබා ගනිමු කතාවක් මගින්.....

1800 ගණන් වලදී සිදුවන සිදුවීමක් තමයි මං මේ කියන්නේ. බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේදී ලංකාවට පැමිණෙනවා බ්‍රිතාන්‍ය සොල්දාදුවෙක් මේ සොල්දාදුවා ලංකාවේ කාන්තාවක් විවාහ කර ගන්නවා. ඉතින් කාලයක් යනකොට සොල්දාදුවා මේ කාන්තාව දාලා තමාගේ මවුරටට යන්නේ නැතිව ඇමරිකාවට යනවා. ඇමරිකාවට ගියාට පස්සේ කාන්තාවගේ අම්මා බ්‍රිතාන්‍ය රාජ්‍යය දැනුවත් කර එයා පිළිබඳ විස්තර සොයනවා. ඒ හොයනකොට වෙස්වලාගෙන ඇමරිකාවේ ඉන්නවා කියලා ආරංචි වෙනවා. ඉතින් ඔයාලා හිතන්න ඔයාලගේ යාළුවෙක් ඉන්නවා වාමර කියලා ඉතින් ඔන්න ඔය සිදුවීම වාමරට කිනවා මෙන්න මෙහෙම.

ලන්ඩන් බැණා වෙස්වලාගෙන ඇමරිකාවට ගිහින් වාමර චර්ච්

ඉතින් අපි වචන වල මුල් අකුරු යොදාගෙන මිෂනාරි සංවිධාන මෙසේ මතක තබා ගනිමු.

ලන්ඩන් - ලන්ඩන් මිෂනාරි සමාගම

බැණා - බැප්ටිස්ට් මිෂනාරි සංවිධානය

වෙස්වලාගෙන - වෙස්ලියන් මිෂනාරි සංවිධානය

ඇමරිකාවට - ඇමරිකන් මිෂනාරි සංවිධානය

ගිහින් වාමර - චර්ච් මිෂනාරි සංවිධානය

වර්ෂ ටික මතක තියා ගමු මෙහෙම.

හතර	දොළහ	දෙකෙන්	දෙකට	
1804	1812	1814	1816	1818

ආගම ප්‍රචාරය කිරීමට මිෂනාරින් දේශන මාධ්‍ය යොදා ගත් අයුරින් ඊට පිළිතුරු වශයෙන් බෞද්ධයන්ද දේශන මාධ්‍ය යොදාගත් ආකාරය ප්‍රසිද්ධ වාද විවාද මගින් පෙන්වුම් කෙරේ. වාද විවාද පැවැත්වීමේදී හික්ෂුන් වහන්සේලා පෙරමුණ ගති.මෙහිදී පූජ්‍ය මීගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමි පෙරමුණ ගත් අතර හික්කඩුවේ සුමංගල හිමි,වස්කඩුවේ සුභුති හිමි , පොතුච්චල ඉන්ද්‍රජෝති හිමි,රත්මලානේ ධම්මාලෝක හිමි වැනි හිමිවරුන්ගේද සහාය ලැබුණි.

එබඳු වාද 5 ක් පංච මහා වාද නමින් හැඳින්වේ. පංච මහා වාද අපි කෙටියෙන් මෙසේ මතක තබා ගනිමු.

I ක්‍රමය

බවඋගපා

බ - බද්දේගම වාදය - 1865

ව - වරාගොඩ වාදය - 1865

උ - උදම්මිට වාදය - 1866

ග - ගම්පොළ වාදය - 1871

පා - පානදුරා වාදය - 1873

II ක්‍රමය

බුණ්ඩො

බද්දේගම

වුරෙන්

වරාගොඩ

උදා

උදම්මිට

ගමට

ගම්පොළ

පාන්දරින්

පානදුර

1818 නිදහස් සටන

1817 වර්ෂයේ සප්තැම්බර් මස සිට 1818 ඔක්තෝබර් මස පමණ දක්වා උඩරට ප්‍රදේශවල පැවති ඉංග්‍රීසි විරෝධී ආයුධ සන්නද්ධ නැගිටීම 1818 නිදහස් සටන ලෙස හැඳින්වේ. 1818 නිදහස් සටන, සටනට හේතුව, මුල්වූ නායකයින්, පාචාදුන්නන්, සටන පැතිර ගිය ප්‍රදේශ පිළිබඳව ගීතයකින් උගනිමු.

කන්ද උඩරට ශුද්ධ භූමියෙ
මඟුල් මඩුවට රැස්වෙලා
ඉංග්‍රීසි කළු වැල් අකුරු යට
මගේ රට යටපත් කලා

උතුම් දළදා හිමි රකින්නට
උනුන් කැපවෙන බව කියා
ගිවිසුමේ පස් වන වගන්තිය
පෙනි පෙනීම වැළලී ගියා

පර සිරිත් ගත් අයට සැලකිලි
හෙළ සිරිත් පල්ලට ගියා
එක්ව අත්සන් තබපු අයටත්
විපත්තිය තේරුම් ගියා

සුදු කිරිටය කරපු කෙනෙහිලි
කම් වලට හිත දැඩි වුණා
කන්ද පාමුල ඊට එරෙහිව
නැගුණු උණුසුම් වැඩි වුණා

වෙල්ලස්සේ බිම් තැන්න තැන තැන
වීර දරු කැල රැස් වුණා
නැගුණු රණ බෙර නාද වූ සිහ
ධජය සුළඟේ ළෙල දුනා

බුටුවේ රටේ රාළ
කිවුලේ ගෙදර මොහොට්ටාල
හිමි ඉහගම රත්නපාල
පෙරමුණ ගත්තයි උදාර

වෙල්ලස්සෙන් නැගුන ගින්න
සැනකින් මැඩ පවත්වන්න
සුද්ද එවපු කැප්පෙටි පොළ
නිළමේ හැරුනෙ රට රකින්න //

කැලේ කොලේ ජල දුර්ගෙන්
මරු හී සර වැහි වැස්සා
ලොව හොල්ලපු සුදු සේනා
වෙල්ලස්සෙදි පසු බැස්සා

ගහට විපත ගහම වේය
සටනේ රහස් පිට දුන්නා
එක්තැලිගොඩ මොල්ලිගොඩලා
සුද්දට යලි පන දුන්නා

සියලු පිරිමි හරකා බාන
දුටු දුටු තැන වෙඩි තිබ්බා
කෙත් වතු ටික අටු කොටු ටික
උන් ඔක්කොම ගිනි තිබ්බා

අපිම අපේ සටන එදා
ලාබෙට පවා නොදෙන්න
අපිට හයිය තිබුණා යාලු
සුදු තුවක්කු බිම නමන්න

ගියපු නුවන ආයෙත් බෑ
ඇතුන් ලවා වත් අදින්න
අතීතයම ගුරුවරයෙකි
හොඳ පාඩම් ඉගෙන ගන්න //

2 වන නිදහස් සටනේ බදු වර්ග පහසුවෙන් මතක තබා ගනිමු.

1818 නිදහස් සටන අසාර්ථක වීමෙන් පසු වසර 30 ක් පමණ ගත වන විට ඉංග්‍රීසි ආණ්ඩුවට එරෙහිව නැවත වරක් සටනක් සිදුවිය. උඩරටයන්ට හුරුපුරුදු වූ පැරණි රාජාණ්ඩු ක්‍රමය යළි පිහිටුවා ගැනීමට දෙවන වරටත් උත්සහ කළ මෙම සටන මෙරට ඉංග්‍රීසි ආධිපත්‍යයට එරෙහිව ඇතිවූ ආයුධ සන්නද්ධ දෙවන නිදහස් සටනයි. ශ්‍රී ලංකාවේ ඉංග්‍රීසි ආණ්ඩුකාරයා වූ ටොරින්ටන් සාමිවරයා විසින් 1848 දී අලුත් බදු වර්ග රැස් පනවනු ලැබීම සටනට ආසන්නම හේතුව විය.

එම බදු වර්ග සරල වැකියක් මගින් පහසුවෙන් මතක තබා ගනිමු.

ස්තොප්පු ගෙදර ඇඟ මහන මිනිහා තුවක්කුවක් අරගෙන බල්ලන් එක්ක කරන්නයක නැගලා පාර දිගේ තොටුපළට ගිහින් ඔරුපාරුවක නැගලා වෙළඳසැලට ගිහින් මුද්දරයක් ගන්නා.

බදු වර්ග :-

- ඇඟ බද්ද (පාර බද්ද)
- තුවක්කු බද්ද
- බලු බද්ද
- කරන්න බද්ද
- ඔරුපාරු බද්ද
- වෙළඳසැල් බද්ද
- මුද්දර බද්ද

ආණ්ඩු ක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණ පහසුවෙන් මතක තබා ගනිමු.

1815 වර්ෂයේදී උඩරට රාජධානිය බ්‍රිතාන්‍යයට යටත් වීමෙන් පසුව 1948 වර්ෂයේදී ශ්‍රී ලංකාවට නිදහස ලැබෙන තෙක් වසර 133 ක කාලයක් සමස්ත දිවයිනම බ්‍රිතාන්‍ය පාලනය යටතේ පැවතුණි.

මේ කාලය තුළ බ්‍රිතාන්‍යයන් වරින් වර ආණ්ඩු ක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණ කිහිපයක් මෙරටට හඳුන්වා දුන්හ. එම ආණ්ඩු ක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණ පිළිවෙලින් මතක තබා ගනිමු මෙසේ.

I ක්‍රමය - කෝකෲමැඩෙඩොසෝ

II ක්‍රමය - කෝ මැකලන් මැනින්ගේ ඩෙනිමෙ ඩොට් සෝදලද?

කෝ - කෝල්බෲක් - 1833

කෲ - කෲමැකලම් - 1910

මැ - මැනිං - 1920

ඩෙ - මැනින් ඩෙවොන්ෂයර් - 1924

ඩො - ඩොනමෝර් - 1931

සෝ - සොල්බරි - 1947

කෝල් → කෝල්බෲක් ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණය
 මැකලම් → කෲමැකලම් ආණ්ඩුක්‍රමය
 මැනිංගේ → මැනිං ආණ්ඩුක්‍රමය
 ඩෙනිමේ → මැනිං ඩෙවොන්ෂයර් ආණ්ඩුක්‍රමය
 ඩොට් → ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රමය
 සෝදලද්? → සොල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමය

ඉතිහාසය මතක තබා ගැනීමේ කෙටි ක්‍රම - කාර්මික විප්ලවය

15 වන සියවසේ අගභාගයේදී බ්‍රිතාන්‍යයේ කාර්මික විප්ලවය ආරම්භ වූහ. මිනිසා සිය දැනේ සවිසෙන් භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය කිරීම වෙනුවට යන්ත්‍ර සූත්‍ර යොදාගෙන භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය කිරීම නිසා කාර්මික හා තාක්ෂණික ක්ෂේත්‍රයේ ඇතිවූ පුළුල් වෙනස කාර්මික විප්ලවයයි. බ්‍රිතාන්‍යයේ කාර්මික විප්ලවය ප්‍රධාන කර්මාන්ත 3ක් ඇසුරින් සිදු වූණා. ඒ,

- ජෛෂ කර්මාන්තය
- යකඩ හා වානේ කර්මාන්තය
- ගල් අඟුරු කර්මාන්තය

ජෛෂ කර්මාන්තයේ දියුණුවට බලපෑ යන්ත්‍ර සූත්‍ර හා සේවා නිපදවූ පුද්ගලයන් අපි හඳුනා ගනිමු.

1. දුවන නඩාව - ජෝන් K (1733)
2. ජෙනි යන්ත්‍රය - ජේම්ස් හාග්‍රිවස් (1764)
3. ජල රාමුව - රිචඩ් ආර්ක්‍රයිට් (1769)
4. මියුල් යන්ත්‍රය - සැමුවෙල් ක්‍රොම්ප්ටන් (1779)
5. වාෂ්ප බලයෙන් ක්‍රියා කරන මියුල් යන්ත්‍රය - එඩ්මන්ඩ් කාර්ට්‍රයිට්

මේ යන්ත්‍ර හරිම පහසුවෙන් මතක තබා ගන්න කෙටි ක්‍රම දෙකක් අපි බලමු.

I ක්‍රමය - මේ කතාව පාඩම් කරගන්න.

ජෝන්ගේ දුවයි ජේම්ස්ගේ ජෙනියයි රිචඩ් ජලයට දානවා. සැමුවෙල්ගේ මියුල් යන්ත්‍රය එඩ්මන්ඩ් වාෂ්ප කරනවා.

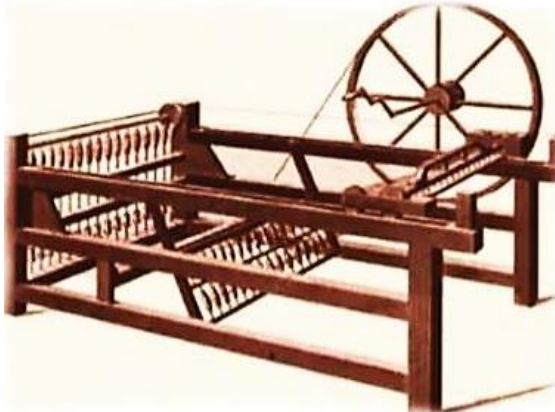
II ක්‍රමය -

ජෝන් දුවනකොට ජේම්ස් ජේන් එක්ක, රිචඩ්ගේ ජල රාමුවයි සැමුවෙල්ගේ මියුල් යන්ත්‍රයයි අරන් එඩ්මන්ඩ් වාෂ්ප වුණා.

1. **ජෝන් කේ** - දුවන නඩාව → **ජෝන්ගේ** දුවයි
2. **ජේම්ස් හාග්‍රිවස්** - ජෙනි යන්ත්‍රය → **ජේම්ස්ගේ** ජෙනියයි
3. **රිචඩ් ආර්ක්‍රයිට්** - ජල රාමුව → **රිචඩ්** ජලයට දානවා

4. සැවුචෙල් ක්‍රොමිජංක් - මියුල් යන්ත්‍රය → සැවුචෙල්ගේ මියුල් යන්ත්‍රය
5. එඩ්මන්ඩ් කාර්ටර්සිට් - වාෂ්පයෙන් ක්‍රියා කරන මියුල් යන්ත්‍රය → එඩ්මන්ඩ් වාෂ්ප කරනවා

(මේ සියලු සිදුවීම් වුනේ 1700 ගණන් වලදී නේ. ඉතින් වර්ෂ ටිකක් 17,33,64,69,79,85 කියලා මතක තියා ගන්න.)

දැන් මේ ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු ලියන්න පුළුවන් නේද?

1. ජේෂ් කර්මාන්තයේ දියුණුවක් ඇතිවීමට හේතු වූ නව නිපැයුම් තුනක් හා ඉන් සිදුවූ සේවාවන් නම් කරන්න.

යකඩ හා වානේ කර්මාන්තයේ දියුණුවට බලපෑ නව නිපැයුම් මතක තබා ගැනීමට පහසු ක්‍රම.

බ්‍රිතාන්‍යයේ යපස් නිධි ආදිය බහුල නිසා පෙර සිටම අවි ආයුධ , ගෘහ උපකරණ, කෘෂි උපකරණ ආදිය සෑදීමට යකඩ හා වානේ නිපදවුණි. මේ සඳහා යපස් උණු කරන ලද්දේ දර වලිනි. මහා පරිමාණයෙන් යන්ත්‍ර සූත්‍ර සෑදීමට යකඩ හා වානේ අවශ්‍යය වූ හෙයින් දර භාවිතයෙන් අවශ්‍යය ප්‍රමාණය නිපදවීමට නොහැකි විය. ඒ සඳහා නව නිපදවීම් සිදුකරන ලදී.

- ❖ ගල් අඟුරු යොදා යපස් උණු කිරීමේ ක්‍රමය - ඒබ්‍රහම් ඩර්බි → වාත්තු කළ යකඩ
- ❖ රෝලර් යන්ත්‍රය - හෙන්රි කෝට් → පදම් කළ යකඩ
- ❖ යකඩවල ඇති අපද්‍රව්‍ය ඉවත් කර වානේ නිපදවිය හැකි නව ක්‍රමය → හෙන්රි බෙසමර්ගේ
- ❖ යපස් උණු කිරීමට විදුලි උද්‍යාන → විලියම් සීමන්ස්

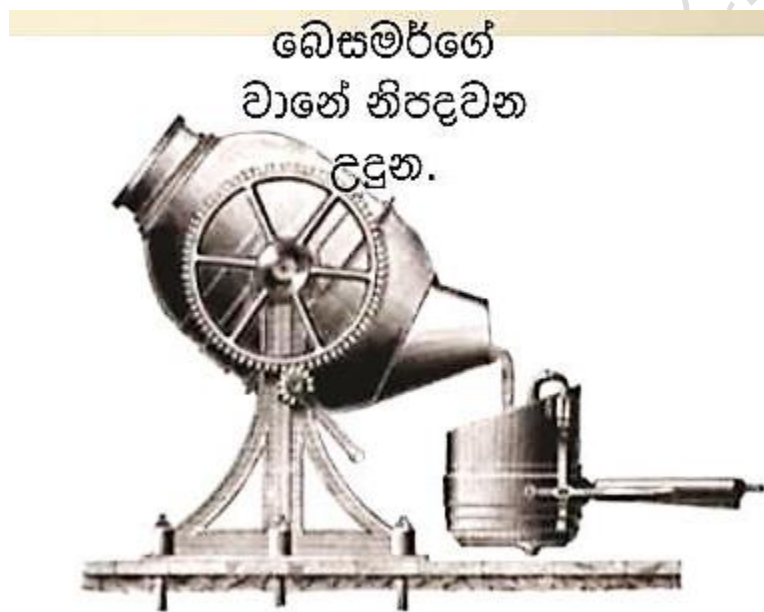
මෙම නව නිමැවුම් අපි පහසුවෙන් මෙසේ මතක තබා ගනිමු.

I ක්‍රමය -

ඒබ්‍රහම් ඩර්බි නිපදවයි වාත්තු යකඩ.
ඔන්න හෙන්රි කෝට් රෝලරයෙන් යකඩ තලයි පදම් වෙන්න.
බෙසමර්ගේ බෙසමේ දා යකඩ පෙරයි වානේ වෙන්න.
සීමන්ගේ වීදුලි උදුනේ යපස් දමයි උණු කරන්න.

II ක්‍රමය -

ඒබ්‍රහම් ගල් යපස් කරන කොට හෙන්රි හිමින් රෝල් චුණා - ඒක දැක්ක සීමන්ස් වීදුලි උදුනෙන් දමලා ගැහුවා.

මහනුවර රාජධානියේ පාලකයන් පහසුවෙන් මතක තබා ගනිමු.

කන්ද උඩරට රාජධානියේ අගනුවර වූයේ මහනුවර රාජධානියයි. එය ස්වාභාවික ආරක්ෂිත ස්ථානයකි. මහනුවර රාජධානියට මහවැලි ගඟෙන් ආරක්ෂාව ලැබේ. බලන හුන්නස්ගිරිය වැනි දුර්ග මාර්ග නිසා පහසුවෙන් මෙම ප්‍රදේශයට ඇතුළුවීම දුෂ්කර විය.

සුන්දර පරිසරයක් ඇති මහනුවර රාජධානියේ පාලකයින් කිහිප දෙනෙක් හඳුනා ගනිමු ගීතයක් මගින්.

සේන ජයා කරලියැද්දේ	බණ්ඩාර
එක එක රාජ විමලැයි	සෙනරත් රජුට
දෙක දෙක රාජ විමලැයි	පරමක නරුට
ශ්‍රී විජය කිත්ති රාජය ශ්‍රී	වික්‍රමය

සේන ජයා කරලියැද්දේ බණ්ඩාර

- සේනා සම්මත වික්‍රම බාහු
- ජයවීරබණ්ඩාර
- කරලියැද්දේ බණ්ඩාර

එක එක රාජ විමලැයි සෙනරත් රජුට

- I රාජසිංහ රජු
- I විමලධර්මසූරිය රජු
- සෙනරත් රජු

දෙක දෙක රාජ විමලැයි පරමකනරුට

- 2 වන රාජසිංහ රජු
- 2 වන විමලධර්මසූරිය රජු
- පරාක්‍රම නරේන්ද්‍රසිංහ රජු

ශ්‍රී විජය කිත්ති රාජය ශ්‍රී වික්‍රමය

- ශ්‍රී විජය රාජසිංහ රජු
- කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජු
- රාජාධි රාජසිංහ රජු
- ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහ රජු

දැන් අපි බලමු තව කෙටි ක්‍රම මගින් ප්‍රශ්න දෙකකට පිළිතුරු ලියන්න.

1. මහනුවර රාජධානියේ ආරම්භක පාලකයන් තිදෙනා නම් කරන්න.

පිළිතුර මේ වාක්‍යයෙන් මතක තබා ගනිමු.

සේනාව ජය ගන්නේ කවදාද ?

සේනාව	→	සේනා සම්මත වික්‍රමබාහු
ජයගන්නේ	→	ජයවීර බණ්ඩාර
කවදාද	→	කරලියැද්දේ බණ්ඩාර

2. මහනුවර රාජධානියේ අවසන් රාජ වංශය වූ නායකකාර රාජ වංශයේ රජවරුන් අනුපිළිවෙලින් නම් කරන්න.

පිළිතුර මෙහෙම මතක තබා ගනිමු.

විජයගේ කීර්තිය රාජාට විහිලුවක්

විජයගේ	→	ශ්‍රී විජය රාජසිංහ
කීර්තිය	→	කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ
රාජාට	→	රාජාධි රාජසිංහ
විහිලුවක්	→	ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහ

පෘතුගීසි සටන් සෙන්පතියන් හා එවක රජවරු මතක තබා ගැනීමේ පහසු ක්‍රමයක්

සිතාවක රාජධානිය බිඳවැටීමෙන් පසු පහත රට බොහෝ ප්‍රදේශ වල පෘතුගීසි බලය ව්‍යාප්ත වූ හෙයින් රටේ ස්වාධීනත්වය රැක ගැනීමේ වගකීම භාර වූයේ උඩරට රාජධානිය වෙතටය.

අභියෝග වලට මුහුණ දෙමින් වර්ෂ 1815 දී එම වගකීම ඉටු කිරීමට උඩරට රාජධානියට හැකියාව ලැබුණි. උඩරට රාජධානිය තුල පෘතුගීසි බලය පැතිරීමේ ප්‍රයත්න ආරම්භ වූයේ පෘතුගීසින් කෝට්ටේ දේශපාලන කටයුතු වලට ඇඟිලි ගසමින් සිටි අවධියේමය. එකල ඇතිවූ පෘතුගීසි සටන් මෙහෙය වූ සෙන්පතියන් හා එවකට සිටි පාලකයන් කෙටියෙන් මෙසේ හඳුනා ගනිමු.

මුල්ලේ දන්නෑ බලන් රන්දේ ගන්නෑ
අපේ දොරේ කොක්ක දිරලා
රා වි වි දෙ රා

මුල්ලේ → මුල්ලේරියාව
දන්නෑ → දන්තරේ
බලන් → බලන
රන්දේ → රන්දෙනිගල
ගන්නෑ → ගන්නොරුව

අ	→	අපොන්සු ද ලසර්දා	-	රා	→	I රාජසිංහ
පේ	→	පේරෝ ලොපේස් ද සුසා	-	වි	→	I විමලධර්මසූරිය
දොරේ	→	දොන් ජොරනමේදු අසවේදු	-	වි	→	I විමලධර්මසූරිය
කොක්ක	→	කොන්ස්තන්තීනු ද සා	-	දෙ	→	II රාජසිංහ
දිරලා	→	දියෝගෝ ද මේලෝ	-	රා	→	II රාජසිංහ

වර්ෂ පිළිවෙලින් මතක තියා ගන්න.

1562, 1594, 1602, 1630, 1638

උඩරටට පැමිණි ඉංග්‍රීසි දූතයන් මෙසේ මතක තබා ගනිමු.

ජෝන් භීරා රොබට් රාජා

ජෝ - ජෝන් ෆයිබස්
 භී - භියුබොයිඩ්
 රොබට් - රොබට් ඇන්ඩ්‍රෆස්

කී - කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ (1762)
 රා - රාජාධිරාජසිංහ (1782)
 රජා - රාජාධිරාජසිංහ (1795)

ශ්‍රී ලංකාවේ පුරාණ රාජධානි

අනේ - අනුරාධපුර
 පොඩ්ඩෝ - පොළොන්නරුව
 දඹදෙනි - දඹදෙනිය
 යන්න - යාපහුව
 කුඩේ - කුරුණෑගල
 ගනින් - ගම්පොළ
 කෝ - කෝට්ටේ
 මෙරට අවසන් රාජධානිය
 මහනුවර රාජධානියයි

පළමු වන ලෝක යුද්ධයට සම්බන්ධ වූ රටවල් මතක තබා ගැනීමට පහසු ක්‍රමයක්

1914 – 1918 කාලයේ ලොව පුරා පැතිරී ගිය යුද්ධය පළමු වන මහා ලෝක සංග්‍රාමය ලෙස හැඳින්වේ. පළමු වන ලෝක යුද්ධයට සම්බන්ධ වූ මිත්‍ර පිලේ රටවල් හා මධ්‍යම බලවතුන්ගේ රටවල් මෙසේ මතක තබා ගනිමු.

මිත්‍ර පිලේ රටවල් -

ඒකට ප්‍රංශ රුපියලක් ඇති

ඒකට - එක්සත් රාජධානිය (එංගලන්තය)
 ප්‍රංශ - ප්‍රංශය
 රුපියලක් - රුසියාව
 ඇති - ඇමෙරිකාව

මධ්‍යම බලවතුන්ගේ රටවල් -

ජයන්ත ඔන්න කුඩුගල බස් එක හරි

ජයන්ත - ජර්මනිය
 ඔන්න - ඔස්ට්‍රියාව
 කුඩුගල - තුර්කිය
 බස් එක - බල්ගේරියාව
 හරි - හංගේරිය

ස්තූතියි !